

ESTRATTO IN LINGUA SLOVENA

PREDSTAVITEV DELA

Pričujoči priročnik je bil izdelan v okviru Programa pobude Skupnosti INTERREG Italija-Slovenija 2000-2006 in na željo Pokrajinske uprave Rovigo; spada v projekt za podporo ribiškega turizma v Delti reke Pad z namenom ponuditi turistu, ki prihaja na to območje na ribolov, tudi druge koristne in ne le splošne informacije o morju, rekah, nebu, plovbi, še posebno na območju Delte reke Pad – najznačilnejše itinerarije o ribiškem turizmu in opis rastlinstva in živalstva na tem področju; informacije so prilagojene različnim tipom turistov in podrobno opisujejo način ribolova.

NAČIN UPORABE PRIROČNIKA

Priročnik je sestavljen tako, da so prikazane različne vsebine po abecednem vrstnem redu* in na pregleden način; sorodne informacije so navedene skupaj, kar omogoča hkrati enostaven način uporabe ter iskanja podatkov oziroma tem.

VODA: njena sestava, mokrišča, akvakultura v Delti reke Pad

Od celotnega vodnega volumna na planetu, ki skupno meri 1.300.000.000 km³ predstavlja (v %):

- površinska voda (jezera, notranja morja) z 220.000 km³ 0,017%;
- oceani z 1.270.000.000 km³ 97,70%;
- podzemeljske vode (ne več kot 800 m) s 4.000.000 km³ 0,31%;
- vode polarnih kopic z 28.000.000 km³ 2,15%;
- voda rek, potokov, delujočega sloja tal, atmosfere z 80.000 km³ 0,006%.

Mokrišča: mokrišča so lagune, močvirja, barja, mlake in pas morja, ki v času oseke ne presegajo 6,0 m globine.

Akvakultura: največjo vlogo pri uresničevanju ribolova in akvakulture ima Consorzio Cooperative Pescatori del Polesine s sedežem v kraju Scardovari, Via della Sacca 11, ki je bil ustanovljen z namenom vzpodbujanja sodelovanja ribiških zadrug v pokrajini Rovigo; trenutno šteje okrog 1500 članov in vključuje 90 % delavcev ribiškega sektorja te pokrajine. Dejavnosti, ki se izvajajo v tem sektorju so gojenje mehkužcev, ki se že dalj časa prakticira predvsem v zalivu Sacca degli Scardovari, v zadnjem času pa tudi gojenje brazdaste ladinke.

SIDRO: funkcije in vrste sider

Funkcije sidra: sidro je kovinska kotva, katere namen je, da s pomočjo verige, na katero je pritrjeno in se vleče po morskem dnu, drži plovila na mestu (oz. jim dovoljuje le premike po nekem radiju).

-----
*opomba prevajalca: vsebine so prikazane po abecednem vrstnem redu v italijanskem izvirnem besedilu.

Vrste sider: s prečko (kovinsko ali leseno), brez prečke za športna plovila, manjša plovila (čolne), posebna sidra, plavajoča sidra, sidra na krovu (glej slike, ki ponazarjajo različne vrste sider, od najstarejših do novejših tipov).

ČOLN: manjša ribiška plovila, značilnosti manjših plovil za ribiški turizem v Delti reke Pad, plovba z ribiškim čolnom

Manjša ribiška plovila v zaprtih morskih območjih: risbe ponazarjajo manjša lesena plovila ali gumijaste ribiške čolne z vesli ali z izvenkrmnim motorjem, namenjenim za plovbo v zaprtih morskih območjih.

Značilnosti ribiških čolnov, ki so namenjeni ribiškemu turizmu v Delti reke Pad: čolni, ki se uporabljajo v ta namen so leseni, z ravnim gredljem in s fiberglas prevleko; dolgi so 6,0 m in široki približno 1,60 m. Homologirani so za ribolov in za največ 3 osebe. Nekateri ribiči so opremljeni tudi z dodatnim čolnom za morski ribolov dolžine 12 m, že homologiranim ali v teku homologacije s strani ustanove Italijanski register plovil (Registro Navale Italiano); ta vrsta čolna je predvidena za športni ribolov in sicer, poleg ribiča, še za dodatnih 4-5 oseb. Gre za čolne, ki se uporabljajo za ribiški turizem in morajo biti posebej homologirani za prevoz oseb. Čolnov profesionalnih ribičev, homologiranih za ribiški turizem v Delti reke Pad, je okrog dvajset.

Čolni, ki se uporabljajo za ribiški turizem morajo biti homologirani in vpisani v Italijanski register plovil (RIINA); vsebovati morajo: sanitarni material, ki je predviden z dekretom Ministrstva za zdravje z dne 25. maja 1988, št. 279; reševalna sredstva, ki so navedena z 12., 13., 14. in 15. členom dekretom Ministrstva z 22. junija 1982; osebno zaščitno in reševalno opremo za osebe mlajše od 14 let. Čolni morajo imeti tudi veljavno potrdilo o varnosti ribiških plovil. Glede vkrcanih oseb pa morajo plovila, namenjena ribiškemu turizmu, v kolikor ni drugače predvideno s pravilnikom o varnem ribolovu, imeti radiotelefonski aparat VHF (tudi prenosnega tipa).

Uradno dovoljenje za prevoz turistov z manjšimi plovili: dovoljenje za izvajanje dejavnosti ribiškega turizma izda vodja oddelka za Pomorstvo iz kraja, kjer je bilo plovilo vknjiženo. Na podlagi 5. člena dekreta s 13/04/1999, št. 293 se mora, poleg prošnje za pridobitev dovoljenja za izvajanje dejavnosti ribiškega turizma, predložiti naslednja dokumentacija:

- 1- kopija potrdila o varnosti ribiškega plovila;
- 2- kopija o preizkušanju stabilnosti in/ali kopija naključnega preizkusa stabilnosti;
- 3- kopija potrdila o varnosti ribiškega plovila, izrecno namenjenega za ribiški turizem.

Vodja oddelka ob izdaji dovoljenja določi največje število oseb, ki se lahko vkrcata na plovilo, vendar največ 12 oseb; pri tem se opira tudi na določila Italijanskega registra plovil.

Dovoljenje za opravljanje dejavnosti ribiškega turizma mora izdati vodja oddelka za Pomorstvo v roku 60 dni od datuma predložitve prošnje.

Uporaba manjših plovil za plovbo v vodah konzorcija: uporaba manjših plovil za plovbo v vodah konzorcija je dovoljena izključno za vozila Konzorcijev za melioracijo, nadzorne službe ter profesionalnih ribičev, kjer je profesionalni ribolov dovoljen.

Plovila in plovba: na podlagi dekreta s 13. 04. 1999 št. 29, ki ureja dejavnost ribiškega turizma, se lahko turist vkrcata na plovilo preko ladjarja, ki ima plovilo, namenjeno lokalnemu obalnemu ribolovu v pasu največ 6 milj ali namenjeno obalnemu ribolovu v razdalji največ 20 milj. Takšna plovila morajo, da lahko opravljajo dejavnosti ribiškega turizma, v obdobju od 1. novembra do 30. aprila, imeti sisteme, tudi premične, za nastanitev turistov v pokrit, zavarovan prostor.

KOMPAS: kako se orientiramo s topografsko karto in kompasom, kako se orientiramo brez kompasa

Kako se orientiramo s topografsko karto in kompasom: topografske karte so zarisane tako, da njihov zgornji del vedno prikazuje sever. Topografsko karto orientiramo s kompasom tako, da položimo kompas na zemljevid in sicer na točko oz. kraj, kjer se nahajamo. Ko se magnetna igla umiri in se postavi v smeri severa, obračamo zemljevid, dokler poldnevniške črte na topografski karti (obrnjene v smeri sever-jug) niso vzporedne z magnetno iglo: stopinje, prikazane na številčnici kompasa, označujejo vse ostale smeri.

Kako se orientiramo brez kompasa: ponoči: severno stran neba določimo z zvezdo Severnico. Podnevi: severno stran neba določimo s pomočjo sence palice, ki nam istočasno tudi nakaže, koliko je trenutno ura. Palico zasadimo v zemljo in sledimo njeni senci, tako da v intervalih označujemo premike sence. Tekom dneva postaja senca vse krajša, nato pa se prične daljšati: ravno v tem trenutku je poldan, smer sence pa označuje sever.

Orientiramo se lahko tudi s pomočjo ure: uro položimo vodoravno na tla, navpično pa postavimo tanko palčko (na primer vžigalico) simetrično z urnim kazalcem. Uro vrtimo toliko časa, dokler senca vžigalice ne sovпада z urnim kazalcem: sever je označen s črto, ki deli na polovico kot, ki je nastal s smerjo ure 12 in časom (uro), ki je trenutno prikazana.

LOV: panoga

117. člen italijanske ustave določa, da imajo dežele, kar zadeva panogo lova in ribolova v notranjih vodah, med drugim tudi lastno zakonodajno moč.

Na podlagi 1. člena enotnega besedila št. 1016 je panoga lova opredeljena kot *“vsako neposredno dejanje odstrela ali ulova divjadi z uporabo orožja, drugih živali ali podobnih sredstev, ki se uporabljajo v ta namen.”*

Poleg prave oblike lova pa obstaja tudi lov na divje ptice z mrežami, ptičjim lepilom, pastmi, itd...

Po 2. členu enotnega besedila o lovu se smatrajo za divjad vsi sesalci in prosto živeče ptice, torej tiste živali, ki niso ujeete ali samo varovane s strani človeka; v to kategorijo ne spadajo krti, gozdne rovkve, polhi, miši in njivske krtice.

Za izvajanje lova je potrebna pridobitev ustreznega uradnega “Dovoljenja za lov”. Dovoljenje je veljavno na celotnem državnem teritoriju in ima veljavnost 6 let. Za njegovo pridobitev je potrebno

plačati ustrezno takso. Dovoljenje lahko pridobijo le polnoletne osebe.

V Delti reke Pad se lov lahko izvaja le na določenih območjih. Prične se tretji teden v septembru in zaključí 31. januarja naslednjega leta. Loviti je dovoljeno le določene vrste živali, ki so navedene v lovskem letnem koledarju. Seznam vrst živali, ki jih je dovoljeno loviti, se lahko spreminja glede na kontrolo; ta se opravlja vsako leto in ugotovi število živali posamezne vrste.

KARTOGRAFIJA: zemljevidi, geografske projekcije

Zemljevid: je pomanjšan, približen in simboličen prikaz Zemeljskega površja. Za približno upodobitev gre zato, ker je Zemlja okrogla in kot taka torej ne more biti prikazana na ravni površini, ne da bi prišlo do deformacij oblike. Za simboličen prikaz pa gre zaradi dejstva, ker so geografski elementi predstavljeni s simboli, imenovanimi konvencionalni znaki.

Zemljevid je pomanjšan prikaz Zemeljskega površja na ravni površini. Poznamo dve vrsti meril: številčno merilo in grafično (linearno) merilo.

Številčno merilo je prikazano z ulomkom (1:N), kjer število predstavlja enoto, imenovalc N pa prikazuje, kolikokrat so resnične razdalje na zemljevidu pomanjšane. Na primer 1:

100.000 (ena proti sto tisoč) pomeni, da določeni razdalji na zemljevidu ustreza 100.000 takšnih razdalj na terenu – torej 1 cm na zemljevidu ustreza 100.000 cm (1 km) na terenu.

Geografske projekcije: obstajata dve veliki kategoriji projekcij: prave (zgrajene tako, da se stopinjska mreža prenese na pomožno površino in se prilepi geometrijska telesa) in konvencionalne (zgrajene na podlagi empiričnih pravil, tako da se na stopinjsko mrežo nanese lastne spremembe). Mercatorjeva projekcija: v tej vrsti projekcije so poldnevniko paralelni; razdalje med vzporednicami se večajo sorazmerno s vzporednostjo poldnevnikov, tako da zmanjšajo na minimum deformacijo kontinentov. Mercatorjeva projekcija je izogonska (isos, enak in gónos, kot) in je torej zelo uporabna za navigacijske karte.

Pomorski priročniki: navigacijske karte, ki so jih izdelovali od XIV. stoletja dalje z vetrovnicno v sredini in različnimi stanmi neba. Od sredinske vetrovnice se je razprostiralo 16 žarkov, na katerih je bila v enaki razdalji naslikana manjša vetrovnica. Žarki so oblikovali gosto mrežo.

GIS, akronim za Geographic Information System, so sredstva informacijske tehnologije, ki omogočajo vodenje, obdelovanje, analiziranje in prikazovanje informacij o prostoru. Omogočajo ustvarjanje aplikacij in informativnih sistemov z novimi metodologijami dostopa in analize prostorskih informacij. Bolj kot le software za izdelavo zemljevidov, gre za sistem vodenja podatkovnih baz, ki omogoča analizo podatkov in njihov prikaz; to je lahko podano v pisni obliki ali v obliki razpredelnice.

PODNEBJE: podnebje v Delti reke Pad, podnebje v Delti reke Pad v različnih letnih časih

Podnebje je celinsko (padsko), z visoko stopnjo relativne vlage v vseh letnih časih.

Iz podatkov o temperaturi in padavinah v obdobju od leta 1959-1977, ki jih je posredovala vremenska postaja iz kraja Sadocca di Contarina, je razvidno, da je v Delti reke Pad najvišja povprečna letna temperatura 16,9 °C; v mesecu juliju doseže povprečno 27,6 °C, v mesecu avgustu 26,8 °C, januarja se zniža na 5,3°C, decembra pa doseže 6,2°C.

Povprečna minimalna temperatura, izmerjena v istem obdobju, prikazuje povprečno letno vrednost 10,1°C, z najnižjo temperaturo +0,5°C januarja, najvišjo pa julija z 19,3°C.

Količina povprečnih letnih padavin znaša, po podatkih za obdobje 1961-1990, okrog 683 mm; največ padavin je v mesecu avgustu (81,5 mm) in septembra (73,6 mm), najmanj pa februarja (42,6 mm).

Podnebje v Delti reke Pad v različnih letnih časih:

Pomlad

Spremenljivo vreme s pogostimi padavinami. Marec in april sta razmeroma hladna in vetrovna.

Poletje

Toplo in vlažno. Ob koncu poletja so pogoste nevihte in rahla megla. V glavnem prevladuje lepo vreme, ker podnebje Delte omogoča, da se nevihte in padavine zadržujejo izven njenega območja.

Jesen

Spremenljivo vreme in padavine, prva megla. September in oktober sta zmernih temperatur in vetrovna.

Zima

Mrzla in vlažna, z malo padavinami in pogosto meglo. V najhladnejših dneh se megla strdi v slano na trsju in sipinah.

ZEMLJEPISENE IN POLARNE KOORDINATE: Azimut in razdalja, vzporednice in poldnevnik. Stopinje zemljepisne širine in dolžine in morska milja

Polarne koordinate: Azimut in razdalja. Vse strani neba in vmesne točke skupaj predstavljajo vetrovnico, ki deli horizont v 32 in tudi 64 smeri; te pa vseeno niso dovolj za natančno določanje lege določene točke na horizontu. Zaradi tega je horizont potrebno razdeliti na 360 stopinj in se nato izmeri azimut in razdaljo (polarne koordinate) od poljubne točke.

Azimut, v arabščini "as-sumut", kar pomeni smer, je kot med vertikalnim krogom nebesnega telesa, katerega lego želimo določiti in poldnevnikom kraja opazovanja.

Razdalja je linearna mera, izražena v kilometrih, metrih, itd. med postajno točko in željeno točko. Kadar poznamo azimut in razdaljo, je njegova lega v vodoravnem položaju točno določena.

Vzporedniki in poldnevnik. Vzporedniki so imaginarni krogi, paralelni ekvatorju; ker so začrtani na kroglo (okroglo telo), so krajši od ekvatorja in vedno krajši proti zemeljskima tečajema.

Poldnevniko so imaginarni krogi, ki segajo do zemeljskih tečajev in so vsi približno enake dolžine. Dolžina poldnevniko je 40.009.152 m.

Vzporednice in poldnevniko so začrtani za eno stopinjo razdalje eden od drugega. Če je ekvator krog (polni kot), torej ima 360 stopinj, obstaja 360 poldnevnikov (180 če se upošteva polobseg) in 180 vzporednikov: 90 severno in 90 južno od ekvatorja.

Torej, če se vzporednice na zemeljskih tečajih zmanjšajo na enega, jih je 178. Osnovna vzporednica (ali prva vzporednica ali vzporednica 0) je ekvator.

Osnovni poldnevnik (ali začetni poldnevnik oz. ničelni poldnevnik) je, po dogovoru, Greenwich poldnevnik, ki poteka skozi predmestje Londona, kjer se je nahajal stari astronomski observatorij.

Stopinje vzporednikov, stopinje poldnevnikov in morska milja. Stopinje vzporednikov: glede na to, da si vzporedniki niso enaki med seboj, je linearna razdalja med enim poldnevnikom in drugim (stopinje vzporednikov) največja na ekvatorju, ki se postopoma zmanjšuje in na zemeljskem tečaju doseže nič stopinj.

Poldnevniške stopinje: gleda na to, da so poldnevniko bolj ali manj enaki med seboj, je paralelna razdalja med enim in drugim vzporednikom skoraj konstantna = povprečno 111,121 km. Glede na to, da je Zemlja na tečajih sploščena, se razdalja med enim in drugim vzporednikom rahlo spreminja - od največ 111,680 km do minimalno 105,564 km.

15. del stopinje ekvatorja, kar je 7.420m, je ena geografska milja.

Morska milja ali vozle je 60. del ene stopinje poldnevniko na 45° zemljepisne širine in znaša 1.852 m.

ITALIJANSKI POMORSKI KODEKS

Kodeks obsega 1331 členov, ki so razdeljeni na štiri dele in na posebni del z uvodnimi določili. Ti štiri deli obravnavajo pomorsko in notranjo plostvo, zračni promet, kazenske in disciplinske določbe ter prehodne in dopolnilne določbe. S podrobnejšim ogledom kodeksa ugotovimo, da uvodne določbe (1.-14. člen) urejajo temeljne pravice do plostvo, meje teritorialnega morja in zračnega prostora v državnem prostoru, zakone, ki urejajo pravne zadeve v zvezi s plostvo, sodno pristojnost glede nesreč, asistenco in reševanje, tudi na območjih in v prostoru, ki ne pripada nobeni državi.

V I. knjigi prvega dela (s členi 15-231) se urejajo: delovanje pomorskih organov, javne dobrine, namenjene plovbi (državno morje, območja pristanišč notranje plovbe), upravna dejavnost, policija in pristaniške službe (krmarenje, vleka vozil in pristaniško delo), itd.

Podobna je vsebina I. knjige drugega dela, ki ureja (s členi 687-847) delovanje upravnih organov zračne plovbe, aeronavtično državno posest, itd.

II. knjiga prvega dela (členi 232-375) obravnava gradnjo in lastništvo ladje.

Kodeks je dopolnjen s pravilniki o izvrševanju pomorske plovbe.

REČNA DELTA

Delta je področje, kjer voda na svoji poti, pred izlivom v jezero ali v morje, odlaga blato: voda, ki teče po njej, jo razcepi, zato je ponavadi trikotne oblike. Ni naključje torej, da je prevzela to poimenovanje, saj ima grška črka D trikotno obliko.

Velike reke, ki se izlivajo v delti so: NIL, AMAZONKA, MISISIPI, GANGES, EVFRAT, VOLGA, DONAVA, PAD.

DELTA REKE PAD

Delta reke Pad, kljub radikalnim spremembam v zadnjih 150. letih, še vedno predstavlja, z naturalističnega vidika, skupek zelo pomembnih področij; tu se nahaja največje mokrišče v Italiji ter nekaj gozdnih predelov, ki pričajo o pomembnosti gozdov v preteklosti v tej dolini. Reka Pad ima šest rečnih rokavov; izlivajo se v Jadransko morje na pobočju pokrajine Rovigo in so naslednji:

1. *Po di Goro*, na jugu, ki je hkrati meja s pokrajino Ferrara.
2. *Po di Gnocca ali Donzella*
3. *Po di Tolle*
4. *Po della Pila*
5. *Po di Maistra*
6. *Po di Levante*

Tem bi lahko dodali še rečni ustji Scirocco in Tramontana, ki sta dva krajša rečna rokava reke Pad in predstavljata z rokavom Po della Pilla, od koder se odcepita, skrajno konico delte proti morju.

Biotopi v tem področju: otok Isola della Batteria; področje nekdanjih dolin, znanih po ribolovu, na področju med krajema Ca' Mello in Bonello; oaza (Oasi di Ca' Mello); biotop v Bonellu; gozd Nichetti v kraju Ariano Polesine; fosilne sipine v kraju Porto Viro in Rosolina; fosilne sipine v krajih San Basilio, Grillara in Piano di Riva v Ariano Polesine; poplavni pas v kraju Santa Maria in Punta ob odvodu rečnega rokava Po di Goro (Ariano Polesine).

Nekaj itinerarijev ribiškega turizma. Predlagani itinerariji ne sledijo strogim smernicam, ampak predvidevajo 3-4 urne vožnje s čolnom. Turisti lahko v tem času, pod vodstvom poklicnega ribiča, ribarijo in opazujejo okolje, živalski in rastlinski svet ter naturalistične danosti. Itinerarij predvideva odhod ob 8.00 uri in povratek ob 12.00, ko je čas za kosilo, bodisi s pripravo ulovljenih rib ali kot obed z ribičevo družino.

Itinerarij 1

Odhod izpred drenažne črpalke "Boscolo" v kraju Polesine Camerini (parkiranje avtomobilov je mogoče na skoraj dokončanem posebnem parkirišču, ki je dano v koncesijo s strani podjetja ENEL iz Roviga); pot pelje v notranjost rečnega rokava Po di Scirocco, s postankom

v ribiški koči na otoku Scano Boa (ki je dano v koncesijo pokrajini Rovigo) v informativen namen; sledi kosilo, nato pa ogled svetilnika v Pili in povratek prek rečnega rokava Po di Pila.

Itinerarij 2

Odhod izpred ribičeve hiše v Oasi di Ca' Mello (iz zaliva Sacca degli Scardovari); parkiranje avtomobilov v bližini kraja za vkrcanje, v lasti podjetja Veneto Agricoltura; tu se nahaja opazovalna točka. Postanek pri ribogojnici z ogledom naprave za dejavnost gojenja mehkužcev; možen je postanek za ribolov (debeloglavega morskega lipana, brancinov, jegulj, itd.). Vožnja med trsjem, sledi ogled svetilnika v kraju Gorino in opazovanje naravnih lepot. Možna je pridobitev podrobnejšega znanja - s pomočjo ribičev - o tehniki lova in gojenju mehkužcev. Možen postanek na peščenih sipinah v zalivu in povratek pred ribičevo hišo.

Itinerarij 3

Odhod iz kraja Scardovari; tu je mogoče tudi parkirati avtomobile; vožnja v notranjost rečnega rokava Po di Tolle do Po della Pila; sledi ogled svetilnika v Pili; prihod v ribjo koč v Scano Boa (iz Po di Pila); čas za kosilo, sledi predstavitev in predavanje o živalskem in rastlinskem svetu Delte. Povratek čez laguno Basson, prek Po di Scirocco, lagune Canarin in rečnega rokava Bastimento do pristanišča.

Itinerarij 4

Odhod iz mladinskega prenočišča; vožnja vzdolž stare struge Po di Maistra; obisk poplavnega pasa (z notranjimi jezeri) in prihod do morja; obisk zaprtih dolin in riževega polja; povratek prek Po di Maistra in postanek v mladinskem prenočišču za kosilo in nočitev.

Nekaj turističnih itinerarijev z avtomobilom

Itinerarij št.1 Gozdovi, doline in kanali

Itinerarij, s katerim je mogoče opazovati naravno okolje, ptice, ki so značilne za to vodno območje, kot so to doline za ribolov in laguna ter obiskati hrastov gozd ob izlivu Adiže in borov gozd v kraju Rosolina Mare, botanični vrt v Porto Caleri, ki ga ureja Deželni zavod za gozdove ter ostala področja zgodovinskega pomena.

Ko se s trajektom pripeljemo v Porto Levante, je mogoče prečkati rokav Po di Levante, vhodna vrata za tovore, ki z večjimi trgovskimi ladjami prek morja nadaljujejo pot po reki Pad in Canalbiancu ter dospejo do ekonomsko pomembnejših področij padske nižine. Nasip je mogoče prečkati skoraj v celoti po beli cesti do dvorca Ca' Cappello iz sedemnajstega stoletja.

Itinerarij vključuje tudi obisk kraja Loreo, pomembnega centra tedanje Serenissime - Beneške republike, ki je povezoval beneško laguno in reko Pad.

Itinerarij št. 2 Pot Via delle Valli in pot della Bonifica

Ta itinerarij, ki poteka vzdolž južnega odseka poti Via delle Valli, je namenjen predvsem ljubiteljem birdwatchinga in fotografiranja narave: doline in lagune, ognjeni sončni zahodi, na tisoče gosi v vseh letnih časih, črne liske, čaplje, pobrezniki.

Na koncu ceste Via delle Valli, pelje pot mimo levega brega rečnega rokava Po di Maistra, ki je zaradi bogatega in raznolikega sveta ptic in rastlinstva najbolj spektakularen.

Pot je mogoče nadaljevati vzdolž sipine Po di Venezia in občudovati široke poplavne pasove, kjer najdemo dosti pobreznikov ali po Via della Bonifica vzdolž doline Mea (v sedanjem času je izsušena); tu smo lahko, z opazovanjem tipologije kmečkih hiš, priča počasnemu evolucionjskemu razvoju tega kraja.

Itinerarij št. 3 Otok Ariano in stara rimska cesta

Del rečnega rokava Po di Goro, ogled katerega je vključen v ta itinerarij, se nahaja pred krajem Taglio di Porto Viro, ki so ga ustanovili Benečani v začetku 17. stoletja.

Razcepi se v S. Maria in Punta, v kraju, kjer ostanki antičnega naselja pričajo o življenju ob tej reki v preteklih stoletjih; najsevernejši rečni rokav reke Pad, imenovan Po delle Fornaci, je dobil ime po številnih starih pečeh, ki so v preteklosti bile značilne za ta kraj.

Od kraja Taglio di Po se pot nadaljuje do Ca' Vendramin, kjer se nahaja Deželni muzej za melioracijo. Alternativni program nudi tudi povratek po starih cestah na antičnih obalnih sipinah, ki so jih uporabljali že Rimljani in v srednjem veku, k Po di Goro v kraj S. Basilio; gre za pomemben arheološki kraj, kjer je možen ogled razstave novejših najdb; druga alternativa je povratek skozi kraj Rivà, ki pelje neposredno pred antični grad Castello di Mesola; ta se nahaja na ferrarski strani rečnega rokava Po di Goro.

Itinerarij št. 4 Po di Maistra in skrajni del Delte

Na poti iz Ca' Venier, vzdolž desnega brega rokava Po di Venezia, je mogoče opazovati veličastnost te velike reke v bližini Jadranskega morja. Podobni vtisi so spremljali obiskovalce zgornjega dela rokava Po di Maistra tudi v preteklosti, zlasti na začetku 18. stoletja, ko je to bil glavni rečni rokav na tem področju. O njegovi pomembnosti v takratnem obdobju priča, poleg imena, tudi širina njegovih bregov, ki so eden od drugega oddaljeni skoraj kilometer; to je razdalja, ki tudi sedaj ločuje bregove rokava Po di Venezia.

Danes struga rokava Po di Maistra komaj presega sto metrov. Staro strugo oz. kar je od nje ostalo, je s časoma prekrilo bujno rastje in je danes postalo okolje edinstvene lepote. Postopoma se je sicer zmanjšal njen pomen kot vodni vir, obenem pa se je povečalo znanstveno zanimanje za njeno rastlinsko in živalsko bogastvo.

Od ustja reke, prek nasipa ob morju vzdolž dolin, pelje pot do plaže v kraju Boccasette in nato v Ca'Zuliani, do naselja Pila, v bližini istoimenskega svetilnika, kjer je možen ogled področij, ki peljejo vse bliže k morju: k skrajnemu delu Delte.

Itinerarij št. 5 od Ca' Tiepolo do kraja Polesine dei sospiri

Od naselja Porto Tolle, ki je za Rimom najobširnejša občina v Italiji, je mogoče (alternativno) nadaljevati pot vzdolž levega brega rokava Po di Goro ali desnega brega rokava Po di Gnocca (ali Po della Donzella) do južne točke beneškega parka v Delti reke Pad, imenovane Polesine dei Sospiri.

Na najjužnejši točki parka je mogoče, skozi gosto trsje, videti svetilnik v naselju Goro na nasprotnem bregu reke Pad.

Po nostalgicnem prečkanju majavega mostu v kraju Santa Giulia, nas pot zanese na otok Donzella (ime je verjetno dobil po očarljivi hčerki plemiča Farsettija) in kmalu zatem v zaliv Sacca degli Scardovari, v čarobni prostor zaščitenega morja; gre za območje velikega gospodarskega pomena za krajevne ribiče, ki se ukvarjajo z dejavnostjo gojenja klapavic in školjk.

Zanimiva je tudi cesta, po kateri se vračamo proti naselju Porto Tolle, vzdolž "izginulega rečnega rokava" Po di Ca' Mello, kjer se na koncu nahaja Oasi di Ca' Mello; tu je razstavljeno ročno izdelano hidravlično orodje, ki na nenavaden način - kot most Colpi - nakazuje na negativne učinke, ki jih je zapustilo stoletno črpanje metana na področju Delte.

Itinerarij št. 6 od Polesine Camerini do zaliva Sacca di Scardovari

Prvi del te ekskurzije, ki vodi prek vrha nasipa v naselju Porto Tolle do Ponte di Ca' Dolfin, omogoča prostran razgled čez široko planarijo podeželja Delte: na eni strani obdelana polja po strogem geometrijskem redu, zarisana z namakalnimi kanali, na drugi pa rokav Po di

Venezia, ki je postala "viseča" reka v višini okrog enega metra glede na bližnja polja, kar je vidno tudi s prostim očesom.

Otok Polesine Camerini je mogoče obhoditi skoraj v celoti prek vrha nasipov, ki ga obkrožajo. Velikega naturalističnega pomena je del, ki prečka popravljeni rečni okljuk Volta Vaccari, na jugu pa laguni Busa del Canarin in Busa Bastimento.

Povratak na pokrajinsko cesto, od koder se ekskurzija nadaljuje proti naseljema Scardovari in Bonelli, ki sta znana po tipičnih ribiških hišah. V naselju Barricata se peš spustimo proti novo nastajajoči peščeni sipini, ki v svojem naravnem razvoju zapira rečno ustje zalivčka Sacca in ga vedno bolj ločuje od morja. S posegi izurjenega hidravličnega inženiringa se na tem področju zagotavlja izmenjava vode in omogoča oživljanje in gojenje školjk in klapavic.

Itinerarij št. 7 Veslanje s pagajo do otoka, ki ne obstaja

Gre za poseben itinerarij, ki je namenjen le kanuistom in komur se poslužuje manjših športnih plovil, idealnih za plitvo dno lagun.

Ta itinerarij je vedno enak: pot pelje iz naselja Pila al Basson do kraja Scano Boa, kjer se nahaja ena od zadnjih obstajajočih kmečkih hiš iz trsja. Nekoč je to bilo tipično bivališče prebivalcev Delte, danes pa se uporablja kot zavetišče za ribiče. Pot se nadaljuje prek ozke poti, ki pelje do svetilnika v kraju Punta Maistra; sledi plovba okrog otoka Batteria na severno-vzhodni strani, zatem pa pot navzgor do Busa di Tramontana in končno vrnitev v Pilo.

Botanični vrt v Porto Caleri

V Porto Caleri se na skoraj 24 hektarjih plaže nahajajo sipine, vdolbine in lagune, kar so naravne sile in biotični dejavniki oblikovali v več kot štiristo letih. Za to okolje danes skrbi Deželni zavod za gozdove s pomočjo Oddelka za biologijo na Univerzi v Padovi, ki skrbi za čiščenje tega okolja, organizira didaktične pešpote, na njihovo pobudo pa je bil zgrajen tudi Obiskovalni center.

ŽIVALSKI SVET V DELTI

V Delti reke Pad najdemo bogat živalski svet. Glede na to, da gre za prehodno področje, tu prezimijo različne vrste gosi in štorkelej.

V zadnjih petdesetih letih (od leta 1950) je bilo v Delti zaznanih 344 vrst ptic. Stalnih vrst ptic je 86, gnezdečih vrst 156 (od teh jih redno gnezdi 141, občasno pa 15 vrst); ptic selivk je 281 vrst (tistih, ki se redno selijo 255, občasno pa 26 vrst); ptic, ki tu prezimijo je 185 (rednih 144, občasnih 41 vrst). Med najpomembnejše družine ptic spadajo: veslonožci (kormoran, mali ponirek, čopasti ponirek, rjava čaplja, siva čaplja, mala bela čaplja); gosi (siva gos, njivska gos, beločela gos, votlinska gos); tukalice (mokož, grahasta tukalica, mala tukalica); pobrežniki ali močvirniki (kozica, puklež, črnorepi kljunač, martinec, rdečenogi martinec, veliki škurh, sabljarka, polojnik); ptice roparice (kanja).

REKE: značilnosti

Značilnosti rek so: pretok (količina vode v m³, ki vsako sekundo preteče skozi prerez reke), kvocient pretoka vode (razmerje med pretokom in količino padavin – dež, sneg - v porečju) ter režim (sprememba pretoka reke zaradi nizke vode (suša) in narasle reke (poplava). V kolikor razlika med obema stanjema ni velika, je režim reke konstanten).

Reka na svoji poti od izvira do izliva izvrši trikratno delovanje: erozijo, prenašanje in odlaganje usedlin.

Dolžina reke je odvisna predvsem od fizikalne zgradbe terena, po katerem teče; lahko torej napolni plitva morja in jezera, tako da oblikujejo "naplavinke" ravnice, kot so na primer

Padska nižina (nekoč je bila del Jadranskega morja), nižina v Bengaliji, ki sta jo oblikovali reki Ganges in Brahmaputra, Mezopotamska nižina, ki sta jo ustvarili reka Tigres in Evfrat.

REKA PAD

Reka Pad, antični Eridano, je najdaljša italijanska reka. Izvira v kraju Crissolo, v Pian del Re, pod hribom Monviso na nadmorski višini 2022 m. Dolga je več kot 650 km. Ima 141 pritokov, od katerih so najpomembnejši: Dora Riparia, Dora Baltea, Sesia, Tanaro, Bormida, Ticino, Olona, Adda, Taro, Oglio, Mincio, Secchia, Panaro. Delta reke Pad obsega 380 km² in se razcepi v pet rokavov: Po della Maistra, Po della Pila, Po di Tolle, Po della Gnocca, Po di Goro.

Porečje reke Pad je največje v Italiji in obsega 74.970 km².

Povprečni pretok reke Pad je na izlivu okrog 1560 m³/s, lahko pa se poveča tudi do 8900 m³/s (Pontelagoscuro, junij 1917). Maksimalen pretok, zabeležen v Piacenzi novembra 1951, je znašal kar 12.800 m³/s. Oktobra 2000 se je to število še povečalo in sicer na več kot 13.000 m³/s (Piacenza) in tako preseгло vrednosti iz leta 1951 (že dosežene v letu 1994).

RASTLINSTVO V DELTI

Področje Delte je bogato s cvetjem: nekatera obrobja avtohtonega gozda so preživela kot gozd della Mesola; zelo pogosti so graden, hrast dob, topol, jesen, brest kot tudi beli gaber, samolesovec, rumeni dren in beli trn.

Tudi danes še lahko najdemo borove gozdove iz romanskega in kasnejših obdobj. Rečne mlakuže, močvirska obrobja v rečni strugi, kanali, jame so polne bujnega močvirskega rastja, na površju, predvsem če gre za stoječo vodo, pa najdemo plavajoče rastline. Zgodovinsko bogastvo Delte je povezano s fosilnimi sipinami, ki potekajo vzporedno z državno cesto Romea; obstaja kar osem obalnih sipin iz različnih obdobj vse do srednjega veka, ki predstavljajo neobičajne naravne ambiente, redke gozdne otoke in makije sredi polj.

MORSKE RASTLINE

Na meji med zemeljskim in morskim okoljem (ob obali ali nad obalo) najdemo predvsem posebne vrste rastlin, tako imenovane pionirske rastline – tiste, ki se zmorejo prilagoditi in tudi preživeti v težjih ali zelo spremenljivih ekoloških pogojih (slak, planinska zvončnica, loč, brin, močvirsko trsje, tamariska, robinja, itd....).

V bolj tipičnem morskem okolju, predvsem v notranjih plasteh (med obalo in okrog nje), najdemo predvsem alge, manj je gob; od cvetnic pa imamo le dve družini, ki spadata v vrsto kritosemenk enokaličnic.

RIBIŠKI TURIZEM: kaj je to?

Na podlagi 3. člena zakonodajnega dekreta št. 226 z dne 18.05.2001 definiramo ribiški turizem kot skupek dejavnosti, povezanih z ribolovom, gostinstvom in drugimi rekreacijskimi in kulturnimi storitvami, ki na podlagi družbeno-kulturnih vidikov ribiške dejavnosti delujejo z namenom korektnega ohranjanja in uporabe vodnih ekosistemov in ribjih zalog.

ZEMLEJPISNA ŠIRINA IN ZEMLEJPISNA DOLŽINA: zemljepisna širina in zemljepisna dolžina območja delte reke Pad

Zemljepisna širina in zemljepisna dolžina območja delte reke Pad: območje delte reke Pad in nižina med rekama Adižo in Pad se nahaja na 45° 03' severne zemljepisne širine in na 12° 20' vzhodne zemljepisne dolžine.

Zemljepisna širina. Zemljepisna širina podaja kot med poljubno točko in ekvatorjem; izražena je s poldnevnikom in se meri v stopinjah in minutah (minute=šestdeseti del stopinje, sekunda = šestdeseti del minute). Zemljepisna širina ustreza odprtini kota, ki ima vrh v središču Zemlje, eno stran na ekvatorju, drugo pa prek točke; lahko je Sever ali Jug, gleda na to, ali se točka nahaja, glede na ekvator, severno (severna polobla) ali južno (južna polobla).

Zemljepisna dolžina: Zemljepisna dolžina točke je njena kotna razdalja od poldnevnika, ki se meri v stopinjah ali minutah. Izražena je z vzporednikom. Zemljepisna dolžina ustreza odprtini kota, ki ima vrh v centru Zemlje, en del, ki poteka po prvem poldnevniku in drugi del prek točke; lahko je Vzhod ali Zahod, glede na to, ali se točka nahaja vzhodno ali zahodno od poldnevnika.

INDUSTRIJSKE IN ZGODOVINSKE ZGRADBE V DELTI REKE PAD

Najznačilnejše zgodovinske in industrijske zgradbe, ki pričajo o delovnih in gospodarskih dejavnostih bližnje preteklosti na območju Delte reke Pad so:

Svetilnik v Pili in nekdanje vojaške stavbe; Ca' Vendramin, Muzej melioracije; splavnica v nekdanjem kanalu, ki je povezoval rokava Po di Goro in Po di Gnocca; opuščene in delujoče drenažne črpalke in stavbe ob njih; nekdanja tovarna sladkorja v Porto Tolle; palača Camerini v kraju Polesine Camerini; palača ESAV v kraju Boccasette; stavbe na otoku della Batteria; stara splavnica v Volta Grimana; cerkvice della Moceniga v kraju Rosolina; kočje za shrambo riža; peči.

Plimovanje je periodično dvigovanje (plima) in zniževanje (oseka) morske gladine. V odprtih oceanih je razlika med plimo in oseko okrog 1,00 m; v plitvih morjih, v bližini obale lahko doseže 2,00 m, v zelo ozkih estuarijih pa tudi 15-16,00 m.

Plimovanje je opaznejše vzdolž ravne obale, ker lahko voda prodre, kot v primeru Delte in beneške obale, več kilometrov na kopno.

Plimovanje nastaja zaradi gravitacijske privlačne sile Lune, v manjši meri pa tudi Sonca.

Plimovanje, ki ga povzroča Sonce, je šibko - kar 2/5 manjše od tistega, ki ga povzroča Luna; vzrok je oddaljenost Sonca od Zemlje, ki je 390 krat večja od razdalje do Lune.

Plima nastopi, ko Luna preide čez poldnevnik določenega kraja, oseka pa takrat, ko Luna doseže poldnevnik, ki je postavljen 90° od prvega.

Najizrazitejše plimovanje nastane, ko sta Luna in Sonce ravno z Zemljo in je zato skupna privlačna sila večja.

Plimovanje se ponavlja vsakih 24 ur in 50 minut: faza dvigovanja in zniževanja morske gladine traja približno 6 ur in 15 minut. Praktično gre vedno za zamik med trenutkom, ko Luna doseže najvišjo točko na poldnevniku določenega kraja in tistim, ko se zazna plimo. Ta zamik, imenovan **Pristaniški čas**, je pomemben za ladje, ki pristanejo ali odplujejo iz pristanišča ravno v času plime.

Plimovanje in plovba. V nekaterih morjih, kot na primer Sredozemskem, je plimovanje šibko in zato ne vpliva na plovbo in pristan ladij, če izvzamemo posebne primere. Prebivalstvo ob obali pojavi plimovanja ne namenja posebne pozornosti in ni skoraj na nikakršen način odvisno od njega.

SREDOZEMSKO MORJE: značilnosti, Jadransko morje

Značilnosti. Sredozemsko morje je medcelinsko morje, ki je nahaja med Evropo, Afriko in Azijo. Njegova površina meri približno 2,5 milijonov km², širina znaša pa okrog 6000 km.

Gre za "zaprto morje", ki je na zahodu s Gibraltarskimi vrati povezano z Atlantskim oceanom, na vzhodu s Črnim morjem, prek ožin Dardanele in Bospor pa z Marmarskim morjem. Sueški prekop na jugovzhodu povezuje Sredozemsko morje in Rdeče morje.

Jadransko morje. Jadransko morje je polzaprto morje, bolj ali manj pravokotne oblike, ki se nahaja med italijanskim polotokom, Slovenijo, Hrvaško, Črno Goro in Albanijo ter depresijo med Apenini in Dinarskim gorovjem; dolgo je okrog 800 km, široko pa približno 150 km, njegova površina pa meri 132.000 km². Na jugu je z Otrantskimi vrati povezano z Jonskim morjem (70 km).

VREMENOSLOVJE: vremenske napovedi

Z razdelitvijo horizonta na 4 kvadrante, vsak po 90° in zarisom vanje štiri enako oddaljene vmesne črte, se horizont razdeli na 8 vetrov, vsak po 45 stopinj, ki so v Italiji poimenovani severni veter - tramontana (Sever), severovzhodni veter (Severovzhod), vzhodnik – levant (Vzhod), jugovzhodnik – široko (Jugovzhod), južni veter (Jug), jugozahodnik (Jugozahod), zahodnik (Zahod) in severozahodnik – maestral (Severozahod).

Za napoved spremembe vremenskih razmer za krajše obdobje, je potrebno opazovati smer vetra, barometer in nebo, še posebno obliko in gibanje oblakov.

Tramontana prinaša suho, *severovzhodni veter* pa v glavnem lepo, a hladnejše vreme; *široko*, jugovzhodni veter, prinaša deževno, vlažno, a toplo vreme; *levant*, ki je veter med severovzhodnikom in širokom, nima določenega značaja, zato v tem primeru barometer nakaže, ali je bolj verjetno, da se bo obrnil v severovzhodnik, torej v lepo vreme ali v široko in bo prinesel dež. *Južni veter* ima bolj ali manj značilnosti, ki so značilne za južne vetrove, ki prinašajo toplo vreme in dež. *Jugozahodnik* je močan veter, ki prinaša grdo vreme. *Zahodni veter*, še posebno, če je šibkejši, naznanja lepo in stabilno vreme, kot tudi maestral, ki prinaša vedno lepo in suho vreme.

Pomembno je, da opazovalec upošteva tudi gibanje temperature, gibanje oblakov in predvsem spreminjanje smeri vetra, ker je poslabšanje vremena, poleg nizkega zračnega pritiska, povezano tudi z zvišanjem temperature in relativne vlage. V vsakem primeru pa napoveduje nevihte znižanje zračnega pritiska in vroče, soparno vreme; najprej je nebo prekrito s cirusi, visokimi, tankimi in belimi oblaki, ki so sestavljeni iz tankih, drobnih lednih iglic, imenovane tudi kopasti oblaki ("ovčice"); tem kmalu sledijo srednje visoki in končno gosti, temni nevihtni oblaki.

MORNARSKI VOZLI

Na področju pomorstva se je izoblikovala umetnost mornarskih vozlov. Obstaja večje število in različne vrste vozlov.

Vsi vozli, od najenostavnejših do bolj zapletenih, vsebujejo nekatere osnovne elemente:

- *polzanka*: vrv, ki je ukrivljena v obliki črke U;
- *prekrižana polzanka*: krog z vrvmi, tako da sta dva dela eden nad drugim v stičišču;
- *zadrga*: nadaljevanje polzanke, ki se oblikuje tako, da se oba konca potegne na isto stran;
- *križanje*: oblikuje se tako, da se iz polzanke pretakne enega od koncev v odprtino;
- *vezalni konec*: del vrvi, na kateri se oblikuje vozle;
- *prosti konec* : del vrvi, ki se ne uporablja pri oblikovanju vozla.

DEŽELNI PARK DELTE REKE PAD

K edinstvenosti okolja Delte nedvomno pripomore tudi Deželni park Delte, ki obsega 12.000 ha površine; ustanovljen je bil z beneškim deželnim zakonom z dne 8. septembra 1997, št. 36 in ima sedež v kraju Ariano nel Polesine v ulici Via G. Marconi, 6 tel. 0426/372202.

Upoštevaty je potrebno, da je dežela Emilija Romagna leta 1988 ustanovila svoj deželni park na območjih pokrajini Ravene in Ferrare; sedež ima v kraju Comacchio (Ferrara), v ulici Via Cavour, 11 Tel. 0533/314003.

V tem ambientu, ki je zaščiten z dvema parkoma (v Venetu in v Emiliji), najdemo pravo naravno in živalsko dediščino.

Občine Delte, ki spadajo v deželni park, se vse nahajajo v pokrajini Rovigo in so: Rosolina, Porto Viro, Ariano nel Polesine, Taglio di Po, Porto Tolle in, v manjšem pomenu, Adria, Loreo, Corbola in Papozze.

Območja, ki jih vključuje park so: glavni rečni tok reke Pad (Po di Venezia in Po di Pila); sipine v krajih Ariano Polesine (sipine v San Basilio) in Porto Viro; 50% dolin v Delti reke Pad; območje južno od rokava Po di Pila, razen Lagune del Basson; Oasi di Ca' Mello in biotop Bonelli; območje kraja Bacucco, ki meji s pokrajino Ferrara; področje peščenih sipin Scanni, razen pasu v obsegu tridesetih metrov.

RIBOLOV: dovoljenje za lov, dejavnost ribolova v notranjih vodah in notranjih morskih vodah v pokrajini Rovigo, območja, na katerih je ribolov prepovedan, ribolov dvolupinastih mehkužcev, vrste prepovedanega ribolova, uporaba vabe in ribje hrane, količine dovoljenega ulova, oprema

Dovoljenje za lov

1) v Italiji je za ribolov potrebno imeti veljavno dovoljenje za lov, dokument, ki se ga podaljšuje in ne se ga ne sme posoditi drugim osebam; ribič ga mora, ko je na ribolovu, imeti vedno pri sebi.

2) država, dežele, občine ali pokrajine lahko omejijo določene dele jezer, rek, posamezne potoke, kanale, itd., s posebnimi normami, ki določajo "ribolovna področja". Za ribolov na teh območjih je potrebno, poleg dovoljenja za lov, imeti tudi posebno dovoljenje.

3) Vsako rezervirano lovišče ima svoje določene norme, ki urejajo dejavnost ribolova. Svetuje se, da se pred ribolovom obrnemo na ribiško trgovino na področju, kjer želimo ribariti in se pozanimamo glede veljavnih norm v tem kraju ter pridobimo morebitna dodatna dovoljenja.

Dejavnost ribolova v notranjih vodah in notranjih morskih vodah v pokrajini Rovigo.

Pravilnik, ki ureja dejavnost ribolova, je sprejel Pokrajinski svet Rovigo z ukrepom št. 93/33474 z dne 27/11/1998 in s kasnejšimi spremembami z novimi ukrepi.

Z ribolovom razumemo vsako dejavnost ribolova, s katero lovimo vrste rib, mehkužce in/ali rake.

Ribolov je dovoljen le na določene načine, z ustreznno opremo in v posebnih obdobjih, kot je to določeno z zgoraj navedenim pravilnikom.

Pokrajina Rovigo je, za namene dejavnosti ribolova, razdeljena na dve območji:

OBMOČJE KRAPOVCEV (območje B), ki vključuje vse vode od meja s pokrajinama Verona in Mantova navzdol do državne ceste Romea;

SLANO OBMOČJE (območje C), ki vključuje vse vode nižje od državne ceste Romea.

Za namene ribolova je notranje vodovje pokrajine Rovigo na območjih B) in C) razvrščeno v:

glavno (reka Pad in vsi njeni rečni rokavi, Adiža, Tartaro, Canalbiano, Po di Levante, Po di Brondolo, Canale di Loreo, dovodni in odvodni kanali slane vode v in iz toplotne centrale Enel v kraju Polesine Camerini).

postransko (vse notranje vode, ki niso zajete v kategoriji glavnih)

in *notranje morsko* (lagune v krajih Caleri, Levante in Vallona, Sacche di Barbamarco, Basson, Canarin, laguna na nekdanjem otoku Donzella, Scardovari, vodovje med Po della Pila in Busa di Tramontana ter med ustjem rokava Po di Goro in izlivom v morje rokava Po della Donzella, ki so povezani z morjem v kraju Bacucco).

Območja, na katerih je ribolov prepovedan. Ribolov je prepovedan z mostov in pod mostovi; prepovedan je tudi na razdalji manjši od 10 m (v zračni črti na vrhu, spodaj, spredaj in zadaj) od ribogojnic, rešetk, vodnih naprav, pregrad, drenažnih črpalk, cevi za dovod napajalne vode, izlivov vode, mostov, tudi če so pretrgani in od njihovih lokov. Razdalja, ki jo je potrebno upoštevati, ne zadeva le položaja, kjer se nahaja ribič, ampak tudi od vabe ali opreme za ribolov. (Te prepovedi ne veljajo za invalide, ki imajo trajno zmanjšano sposobnost hoje, pod pogojem, da ribolov ne predstavlja nevarnosti za cestni promet).

Ribolov dvolupinastih mehkužcev je dovoljen ribiču amaterju-športniku, ki biva v pokrajini Rovigo in ima dovoljenje tipa "B", "C" ali dovoljenje za lov na podlagi 10. člena Deželnega zakona z dne 28/04/98, št. 19 na območjih lagune, kjer je ribolov dovoljen; z rokami lahko dnevno ulovi 1 kg dvolupinastih mehkužcev, ki se lahko uporabijo izključno kot vaba za ulov rib.

Vrste prepovedanega ribolova. Ribolov je prepovedan z razburkanjem dna vode kot tudi z ribiško palico, s katero se riba ulovi z drugim delom telesa in ne z usti oziroma z očiščeno sidrom ali drugo pripravo; lov se tudi ne sme izvajati z uporabo svetilnih naprav, ki naj bi privabljale ribe. Poleg tega je prepovedan tudi ribolov z rokami, razen v primeru 25. člena sedmega odstavka Pokrajinskega pravilnika.

Prepovedana je uporaba dinamita ali druge vrste eksploziva oziroma strupov kot sredstvo za usmrtenje ali omamljanje rib. Ravno tako ni dovoljena uporaba električnega toka, razen za pobiranje vodnih živali v primeru osušenih področij ali rečenega toka in v primeru dovoljenega ribolova v znanstvene namene. Prepovedano je metanje ali vlivanje snovi v vodo, ki omamijo ali usmrtijo vodne živali.

Uporaba vabe in ribje hrane: prepovedi. Za ribolov je dovoljeno uporabljati naravno ali umetno vabo, razen ribjih jajčec ali njihove imitacije, krvi ali njenih derivatov ter drobovja živali. V obdobju od 15. maja do 30. junija je na kraju ribolova prepovedana raba oziroma je prepovedano sploh imeti pri sebi koruzo ali druge žitarice in njihove derivate.

Vsak ribič ne sme imeti in uporabiti na dan več kot 1,0 kg ličink muhe v glavnih vodah in ne več kot 0,5 kg v postranskih vodah ter ne več kot 2,0 kg rastlinske in živalske hrane za ribe v glavnih vodah in 1,0 kg v postranskih vodah. Ob ribiškimi tekmovanjih je dovoljena količina vabe in hrane za ribe določena s posebnimi dovoljenji.

Uporaba ličink muhe je prepovedana v notranjih morskih vodah.

Uporaba žive vabe, razen koreslja samo za lov na rečnega soma, je dovoljena izključno za avtohtone ribje vrste na območju pokrajine, tako kot je določeno v ribolovni karti.

Količine dovoljenega ulova. Ribiču amaterju-športniku je dovoljen ulov največ 5 kg rib na dan, tudi če gre za različne vrste, razen v primerih, ko je ta omejitev presežena z zadnjo ulovljeno ribo.

Oprema.

Naravna vaba za ribolov v sladkih vodah

Obstajajo različne kategorije naravne vabe:

- ribice: klenič, glavoč, belka, nežica, pisanec, rdečeperka;
- dvoživke: žaba, močerad in vodni pupek;
- kopenske žuželke in njihove ličinke: kobilica, hrošč, kačji pastir, muha enodnevnica, vešča, gosenica, beli črvi (enhitreje) in lesni črvi, čebelje ličinke, ličinke mesarske muhe, itd.;
- vodni insekti: različne nimfe, ličinke kačjega pastirja, mušice, itd.;
- raki: rakci
- črvi: vodni črvi, deževniki, stonoge;
- mehkužci: vodni polžki, sladkovodne klapavice, itd.

Umetna vaba

Umetna vaba so v glavnem umetno izdelani pripomočki, ki tudi v naravni obliki služijo za ribolov: insekti, ličinke, ribice, žabe, itd.

Posebne vrste umetne vabe so na primer: umetna ribica s trnkom na glavi, ki se uporablja za panulanje ("trolling"); blestivke, ki se uporabljajo pri vijačenju; vretenasta umetna vaba s spiralnimi plavutmi in sidrcem, ki uprizarja rep; vretenast vobler, ki ima sidrce, nima pa spiralnih plavuti.

Ribja hrana

Gre za snovi, ki se počasi raztopijo v vodi in privabljajo ribe. Uporabljajo se za pripravo kraja ribolova.

Ribja hrana se ponavadi izdeluje iz bolj ali manj trdih zmesi, ki so sestavljene iz različnih snovi in sicer na podlagi tipa vode, kjer se bo izvajal ribolov oziroma od vrste ribe, ki jo želimo uloviti.

Glavne snovi v ribji hrani so: otrobi, koruzna moka, pšenična moka, pšenica, ječmen, kuhan bob, kuhan krompir, nariban kruh, kruhova sredica, mehki sir, riban sir, moka iz bube sviloprejk, zdrobljeni črvi, ličinke mesarske muhe.

Najpogostejše tehnike ribolova

Talni ribolov

Ta vrsta ribolova se prakticira v počasnih vodah, jezerih, rečnih mlakužah ali v velikih kanalih. Lahko se lovi skoraj vse vrste sladkovodnih rib, razen roparic, na primer ščuke. S to tehniko se ulovi največ jegulj, krapov, linjev in črnih somičev.

Gre za tehniko ribolova, kjer je vrvica za trnek postavljena skoraj do dna s svinčnim obtežilnikom, ki mora biti skladen s hitrostjo toka. V tekočih voda mora biti obtežilnik, v obliki mila, nameščen na konec vrvice in pritrjen s kolescem. V počasnih vodah pa je bolje uporabljati obtežilnik, ki drsi, prek katerega se vrvica prosto premika, tako da riba, ko prijema, ne zazna odpora.

V primeru ovir na dnu vode je bolje uporabiti nastavitev s trnkom pred obtežilnikom, ki se namesti na dno in preprečil trnku (zgoraj), da se zatakne.

Potrebna je oprema določene teže, na primer vijačnice ali muharsko kolesce. Pomembno je predvsem trenje, ki ga ustrezno reguliramo, ker je plen ponavadi težak in uporen.

Zatem, ko vržemo vrvico, obtežilnik povleče vabo na dno. Nato napnemo vrvico in položimo ribiško palico na ustrezno oporo, tako da je kar najbolj vzporedna vodi.

Ribolov s plovcem

Plovec mora imeti določene značilnosti: maksimalno občutljivost, minimalno vidljivost za ribo in maksimalno za ribiča. Za ribolov v mirnih vodah mora biti podolgovate vretenaste oblike, v obliki hruške ali vrtavke pa za ribolov v tekočih vodah, kjer je potrebna večja stabilnost.

Ko je vodni tok močan, se pri tej vrsti ribolova uporablja plovec z obteženo vrvico, v primeru mirnih voda pa to ni določeno.

Pomembna je porazdelitev obtežilnika zaradi ravnotežja plovca; držati ga moramo navpično in ga potopiti vsaj 4/5 njegove dolžine. Obtežilnik mora biti porazdeljen kar najbližje plovcu tako, da je kar najmanj možnih ovir pri približevanju ribe na zadnjem delu vrvice. V razburkanih vodah je, namesto uporabe samo enega obtežilnika, bolje razdeliti težo v več svinčenih kroglic v velikosti, ki se manjša od vrha proti dnu; kroglice naj bodo ena od druge oddaljene približno 5 cm.

Ribiška palica mora biti uravnotežena ter ne preveč trda in upogljiva.

Pred ribolovom je potrebno izmeriti globino s preiskovalnim drogom in se prepričati, da ni morebitnih ovir. Zatem se regulira plovec tako, da se trnek nahaja tik ob dnu. V tekočih vodah moramo vrvico vreči v smeri toka; gibanje plovca usmerimo navzdol, tako da držimo vrvico narahlo v nasprotni smeri vodnega toka, torej tako, da lahko vaba drsi naprej.

Gleda na to, da lahko riba prime na katerikoli globini moramo, če po določenem času ne zaznamo dotik ribe, poizkusiti znižati in ponovno dvigniti vabo za 5-10 cm, dokler ne ugotovimo najboljšo nastavitev.

Ko riba prime, začutimo, da se plovec trese in niha, kar se dogaja pred potopitvijo. V tem trenutku močno povlečemo, ukrivimo zapestje in povlečemo palico.

V kolikor plovec, namesto da se potopi, zavzame vodoravno lego, pomeni, da riba, potem ko je prijela, teži na površino. Močno zagrabimo.

Ko smo dosegli najdaljšo razdaljo, ki nama jo omogočata palica in vrvica, narahlo primemo in ponovno vržemo navzgor.

Bolje je, da pripravimo kraj ribolova z določeno hrano. Če ugotovimo, da ribe ne prijemljejo, zamenjamo območje ribolova.

Namestimo se vedno tako, da nimamo sonca za nami in tako onemogočimo, da se senca ne projecira na vodno gladino; držimo se tudi na določeni razdalji od obale.

Vijačenje

Gre za vrsto ribolova z umetno vabo, ki jo vržemo na določeno točko in jo takoj zatem vlečemo k sebi.

Ribe so zelo pozorne na vse, kar pade v vodo; razdraži jih tudi odsev ali tresljaj majhnih predmetov v vodi. Še posebno dovzetna za nenavadne predmete v vodi je vrsta roparic.

Teža vabe, ki jo mečemo, je odvisna od moči palice in prereza vrvice.

Panulanje (trolling)

Gre za vrsto ribolova, ki se prakticira pozimi, lovi pa se velike roparice. Uporablja se oprema za vijačenje, kot vabo pa mrtvo ribico. Nastavitev za panulanje je sestavljena iz "olivice", po kateri je nanizana najlonska vrvica, pritrjena na trnek z dvema ali tremi konicami in se mora zagostiti v obtežilnik. Trnek se tako znajde na glavi, namesto pri repu.

Vabo vržemo navpično in počakamo, da se dotakne tal; nato pričnemo s sunki vleči s konico palice.

Ribolov s sladkovodnim parangalom

Prakticira se iz čolna, na rob katerega je pritrjen velik zvitek. Okrog njega je ovita okrog 50-100 m dolga vrvica, ki je po potrebi obtežena. Vrvica se razdeli na 5-20 delov, dolgih nekaj metrov, ki imajo ob koncih blestivko.

Približno 20 m od kraja, kjer želimo ribariti, pričnemo spuščati parangal v vodo do ustrezne globine - glede na tip dna. Kdor vozi čoln, mora znati prilagoditi hitrost tako, da umetne vabe upodabljajo gibanje jate živih ribic.

Prijem zaznamo s sunki, ki jih povzroči riba, ko se skuša rešiti. Takoj zatem poženemo čoln; s nameščenim ročajem na zgornjem delu zvitka se ponovno ovijemo vrstico, dokler riba ni na vodni gladini. Zagrabimo vrstico z rokami in potegnemo ribo na krov.

Muharjenje

Gre za sistem ribolova z uporabo vrvice s plovcem, ki nosi pritrjene muhe na stranskih predvrvcih, ki delujejo na vodni gladini ali malo pod njo.

Ribolov se prakticira z vijačnico, dolgo 2,8 – 3 m, z vrstico 18-22/100, ki se konča s plovcem z obežilnikom. Približno 40 cm od plovca so nameščene umetne muhe; ponavadi gre za pet muh, ki so ena od druge oddaljene 50 cm, pritrjene na predvrstico z razdaljo 1-1½ cm. Predvrstica mora biti pritrjena na vrstico pod pravim kotom; v takšnem položaju mora biti tudi med ribolovom, sicer je muha neučinkovita.

Palica mora biti postavljena tako, da se vrstica v vodi pravilno odvijne in so muhe na površini ali malo pod njo.

Prijem ribe zaznamo z dotikom palice ali na podlagi kroga na površini vode, kjer se nahaja pritrjena muha. Takoj potegnemo.

Najboljše obdobje za ta sistem ribolova je od aprila do oktobra, ob zori ali pozno popoldan.

Ribolov z umetno vabo

Kot pri muharjenju, je tudi za ta tip ribolova značilna vrstica z več trnki z umetno vabo, s katero se, z razliko od prvega tipa, lovi v globini. Vrstica ima konec z obeženim plovcem. Na konceh so pritrjene različne predvrstice z umetnimi ličinkami. Ta vrsta ribolova se imenuje tudi *ribolov z dolgim obežilnikom*.

Kratko pojasnilo o morskem ribolovu

Dva poglavitna faktorja, po čemer se morski ribolov razlikuje od sladkovodnega sta, na eni stani velikost in značilnosti rib, po drugi pa vpliv plimovanja, ki ga občutijo morske ribe. Na nekaterih območjih ribe bolje prijemljejo, ko se morja dviga, drugod pa, ko morje pada.

Galebi in druge morske ptice, ki se potapljaajo v morje, nakazujejo prisotnost rib, ki se uporabljajo za vabo. RIBE roparice, ponavadi lovijo na dnu, ampak se dvignejo, ko zaznajo prisotnost ribjega mesa, katerim se hranijo.

Ponavadi se uporablja naravna vaba, manj umetna. Oprema vključuje težjo ali lažjo vijačnico, odvisno od rib, ki jih želimo uloviti.

Surf-casting

Surf-casting dobesedno pomeni "v val". Lahko se izvaja na zelo različnih krajih:

- 1- na skalnatem pomolu, ob prisotnosti plimovanja;
- 2- ob izlivu voda, s tokom, ki prinaša veliko majhnih rib v slano vodo;
- 3- na skalah in na območjih mehkužcev blizu obale;
- 4- v različno globokih kanalih med obalo in plitvino, ki je nastala zaradi delovanja valov;
- 5- na skrajnem delu skalnatega pomola, še posebno, ko voda s plimovanjem napolni in izprazni notranji zaliv.

POKLICNI RIBIČI IN RIBIŠKI TURIZEM

Poklicni ribiči. Po zakonu so poklicni ribiči tisti, ki lovijo v notranjih javnih vodah ali v zasebnih vodah, povezanih z javnimi, in je to njihova edina ali glavna dejavnost.

Amaterski, občasni ali ribiči "za zabavo" so vsi tisti, ki se z ribolovom ukvarjajo drugače kot je opisano zgoraj.

Ribiški turizem. Ribiški turizem je nova oblika turizma, ki omogoča stik z okoljem in z značilnimi poklicnimi dejavnostmi v te vrste ambientu. Gre za novo obliko ponudbe, tudi na

nacionalni ravni, glede na dejstvo, da v Italiji trenutno ne zasledimo drugih tovrstnih primerov.

V bistvu posamezni ribiči ali skupine ribičev (ladjar, ki se ukvarja z lokalnim obalnim ribolovom) vkrcajo na plovilo osebe, ki niso člani posadke, z namenom izvajanja turistično-rekreacijskih dejavnosti.

Ribiški turizem ne izvajajo samo podjetja, ladjarji ali zadruga, ampak tudi posamezni poklicni ribiči.

Aktualne ponudbe zadevajo športni turizem: predvidevajo enodnevne ali večdnevne vodene izlete vzdolž reke Pad ali ob njeni Delti in sicer brez posebnih povezav z lokalnimi poklicnimi dejavnostmi ali plovbo po morju v namen rekreacijskega ali športnega ribolova.

Ne gre torej za možnost, ki jo nudi turistom ribič kot tak, marveč je to podjetnik s turističnega področja, ladjar, ki na svoje plovilo za lokalni obalni ribolov vkrca osebe, ki niso člani posadke, a se želijo udeležiti turistično-rekreacijskih dejavnosti.

Zakonodaja ribiškega turizma. Na podlagi DPR 293 z dne 13/04/99 spadajo v ribiški turizem le spodaj navedene dejavnosti:

- izvajanje športnega ribolova z uporabo ribolovskih sistemov, ki jih dopušča tovrstno dovoljenje.

Ribolov z vlečno vrvo je prepovedan; tudi ribič se mora (kljub temu, da razpolaga s tovrstno opremo in ustreznim dovoljenjem in želi izvajati ribiški turizem) odreči tej tehniki. Poleg tega je potrebno potrdilo vodje Oddelka za pomorstvo, v katerega je vknjiženo plovilo, ki je izdano šele zatem, ko je bila prepovedana oprema odstranjena s plovila in zapečatenata.

- izvajanje turistično-rekreacijskih dejavnosti za širjenje kulture morja in ribolova kot so, na primer, izleti ob obali ali opazovanje poklicnega ribolova, streženje jedi na plovilu ali v restavracijah;

- izvajanje dejavnosti v namen vrednotenja obalnega okolja; pred tem mora biti izdano dovoljenje s strani pristojne dežele za notranje vode.

Omenjene dejavnosti se lahko izvajajo skozi celo leto in le ob ugodnih vremenskih pogojih ob morju in samo podnevi; ponoči se lahko izvajajo le do razdalje 6 morskih milj za plovila za lokalni obalni ribolov in do 20 morskih milj za plovila za ribolov v bližini obale.

Vkrane osebe se mora obvezno pripeljati do pristanišča, od koder so odplule, ob zahtevanih pogojih pa do drugega pristana v upravnem območju.

Za izvajanje ribiškega turizma se lahko na plovilo vkrca največ 12 oseb.

Osebe, mlajše od 14 let, se lahko vkrcajo le ob spremstvu starejše osebe.

Potrebna dovoljenja za izvajanje ribiškega turizma. Za izvajanje ribiškega turizma je potrebno dovoljenje vodje Oddelka za pomorstvo, v katerega je vknjiženo plovilo. Prošnji je treba priložiti naslednje dokumente:

a) kopija potrdila o varnosti ribiškega plovila; b) kopija o preizkušanju stabilnosti vozila in/ali kopija naključnega preizkusa stabilnosti; c) kopija potrdila o varnosti ribiškega plovila, izrecno namenjenega za ribiški turizem.

Dovoljenje za izvajanje dejavnosti je izdano na podlagi kontrole varnostni vozila s strani pristojnih uradov za pomorstvo in na podlagi praktičnega preverjanja stabilnosti s strani Italijanskega registra plovil RIINA (registro navale italiano).

Varnostne naprave, ki jih zahteva dekret št. 293 z dne 13.04.1999 so: rešilni pasovi, VHS, gasilni aparati, itd..

Ribič, ki se ukvarja z ribiškim turizmom, mora imeti urejeno tudi zavarovanje z ustrežno policjo za osebno odgovornost glede prevoza potnikov.

Obstoječe infrastrukture za ribiški turizem. Pristajališč je 12, različno razporejenih vzdolž reke Pad in na območju Delte.

Poleg tega obstajajo tudi nekatere ribiške koče, kjer vam (samo s predhodno rezervacijo) pripravijo sveže ulovljene ribe (Cason Ravagnan v Valle Ca' Pisani in Casonetto di valle v kraju Rosolina); nekatere druge koče bi lahko, z ustrežno obnovo, postale točke za gostovanje turistov.

RIBE, KI JIH JE DOVOLJENO LOVITI V DELTI: značilnosti, uporabljene vabe, način, čas in kraji

Ribe, ki se jih v Delti od pomladi do poznega novembra najpogosteje lovi in ulovi, so: brancin, jegulja, morska plošča, debeloglavi morski lipan, morski list in lagunski rak.

Za vsako ribjo vrsto obstaja najmanjša velikost, pod katero se ribe ne sme loviti.

Sledi opis in klasifikacija tridesetih rib, ki se nahajajo v Delti skupaj s predpisi za njihov lov.

Poleg sladkovodnih rib obstajajo tudi ribe, ki lahko živijo tako v sladki kot v slani vodi; zanje velja, da imajo posebne značilnosti, zaradi katerih jim prehod iz morja v reke ne povzroča nikakršnih težav.

Takšne ribe, imenovane dvovodne, ki se delijo na dve kategoriji: *anadromi* in *catadromi*.

Anadromi so na primer: jeseter, jeles-čepa, ki se ciklično enkrat letno preselijo v sladke vode, kjer odložijo jajčeca in se nato vrnejo v morje.

Catadromi so na primer jegulje, ki kot mladički živijo v sladkih vodah; ko dosežejo spolno zrelost, se vrnejo v morje, kjer se razmnožujejo in takoj nato poginejo.

Poleg teh obstajajo tudi ribe "vsiljivke", ki so klasificirane kot morske ribe, a se neprestano selijo iz in v sladke vode – na primer morski lipan in morska plošča.

Obstaja tudi skupina rib, ki se le občasno seli v sladke vode: brancin, orada, veliki robec, morski list, mehkužci in razni raki.

1 – PLOŠČIČ (*Abramis brama*)

Red: cypriniformes

Družina: krapovci

Alohtona vrsta

Minimalna dolžina za lov: nobena

Obdobje prepovedi lova: nobeno

Opis: maksimalna dolžina je okrog 70 cm; maksimalna teža 5-6 kg, hrani se z ličinkami insektov, kolobarniki, raki in majhnimi mehkužci.

2- BELKA (*Alburnus alburnus alborella*)

Red: cypriniformes

Družina: krapovci

Rod: alburnus

Avtohotna vrsta

Minimalna dolžina za lov: nobena

Obdobje prepovedi lova: nobeno

Opis: rjavo-zelenkaste barve na hrbtu, ob straneh in na trebuhu je srebrna. Doseže največ 15 cm in 20 g teže. Hrani se z mikroorganizmi, ličinkami in insekti. Plen lovi napadano in sicer od spodaj navzgor. Prijemlje vse leto.

Sistemi ribolova: ribolov s plovcem; kot vabo uporabljamo koščke deževnika in ličinke mesarske muhe, ki jih pritrđimo na dva, tri majhne trnke 16-20, na površju pa z živimi ali umetnimi muhami.

3- JEGULJA (*Anquilla anquilla*)

Red: anguilliformes

Družina: jegulje

Avtohotna vrsta

Minimalna dolžina za lov: nobena

Obdobje prepovedi lova: nobeno

Opis: doseže največ okrog 120-130 cm dolžine, samice včasih tudi do 220 cm; tehtajo največ 2,5 kg.

Način lova: uporabiti moramo močno vrvico, najprimernejše tehnike pa so tiste, ko se vaba v globini vode dotika tal.

Svetuje se, da se začne z dolgim, nato pa postopoma s krajšim metom, ko se jegulje približujejo obali, kjer lažje najdejo hrano. Najprimernejša vaba je zemeljski črv, nataktnjen na trnek od št. 7 do št. 4.

Prijem: jegulja prijemlje energično, z močnim sunkom na zgornjem delu ribiške palice. Preden izvlečemo ribo iz vode, je priporočljivo počakati vsaj tri močne potege (sunke).

4- MRENA (*Barbus barbus plebejus*)

Red: cypriniformes

Družina: krapovci

Avtohtona vrsta

Minimalna dolžina za lov: 20 cm

Obdobje prepovedi lova: od 1. maja do 15. junija

Opis: rjavo - zelene barve, s črnimi pikami na hrbtu in zlatim odsevom ob straneh, belkasta na trebuhu. Doseže največ 60 cm dolžine in 4 kg teže.

Vaba: deževniki, črvi, rakci, ličinke vrste phryganea, hrana iz sira in moke ličink sviloprejk. Idealna vaba je ličinka vrbnice.

Prijem: mrena močno ugrizne, z enim ali dvema napadoma, nato pogoltno vabo.

Sistemi ribolova: s pritrjeno palico, s tekočim plovcem ali z dotikom tal. Svetuje se krmljenje rib.

5-KORESELJ (*Carassius auratus*)

Red: cypriniformes

Družina: krapovci

Alohtona vrsta

Minimalna dolžina za lov: nobena

Obdobje prepovedi lova: nobeno

Opis: včasih lahko doseže tudi do 45-50 cm dolžine in do 1,8 kg teže.

Njegove barve se prelivajo od sivo do rdeče-zlate.

Način lova: lovi se ga s tehniko talnega ribolova, vedno z lahko opremo.

Vaba: črvi, ličinke ali sredica kruha, nataktnjeni na trnek.

6-KRAP (*Cyprinus carpio*)

Red: cypriniformes

Družina: karpovci

Alohotna vrsta

Minimalna dolžina za lov: 30 cm

Obdobje prepovedi lova: od 15. maja do 30. junija

Opis: barva krapa se spreminja glede na vodo, v kateri živi. Ponavadi je na hrbtu rjavo-olivno zelen, ob straneh pa rumenkaste barve, ki postaja svetlejša na spodnjem delu. Lahko doseže največ 130 cm dolžine in 45 kg teže.

Način lova: tehnika, ki se uporablja je talni ribolov.

Vaba: zemeljski črv, nataktnjen na trnek ali rastlinska hrana s polento, krompirjem, itd. Druge vabe: ličinke mesarske muhe (mušica, itd.), seme koruze ali pšenice.

Prijem: krap se nekaj časa igra z vabo, tako da se nezaupljivo vrti okrog nje. Vabo požre šele zatem, ko jo je podrobno preučil.

7-KLEN (*Leuciscus cephalus*)

Red: cypriniformes

Družina: krapovci

Avtohtona vrsta

Minimalna dolžina za lov: 20 cm

Obdobje prepovedi lova: nobeno

Opis: klen ima velike oči in je zlato-rumene barve. Hrbet ima sivo-zelenkast, ob straneh je belo-rumenkaste barve, na trebuhu pa je srebrn.

Doseže največ 60 cm dolžine in 4-5 kg teže.

Prijem: ko se klen ulovi, se plovec v trenutku potopi; preden je plovec spet na površini, mora ribič pravočasno zagrabiti plen.

Vaba: ličinka mesarske muhe, rdeči črv, ličinka vrste phryganea, druge vrste ličink, insekti (črček, kobilica, majski hrošč, koloradski hrošč, pikapolonica, čebela, itd.), piškur in mehkušci.

Način lova: s plovcem; talni ribolov; na površini z naravnimi insekti; z umetno muho; vijačenje.

8-ČEPA (*Alosa fallax nilotica*)

Red: clupeiformes

Družina: slaniki

Avtohtona vrsta

Minimalna dolžina za lov: 30 cm

Obdobje prepovedi lova: od 15. maja do 30. junija

Opis: hrbet ima plavkaste barve, ob straneh je srebrno zelena, svetlejša na trebuhu. Doseže 60 cm dolžine.

Sistemi ribolova: čepa se lovi z vijačenjem, z umetno vabo.

Vaba: srebrne blestivke (srebrna barva privablja čepa), bolje če so tristranske ali s fasetirano ploščico.

9-GAMBUZIJA (*Gambusia holbrooki*)

Red: cyprinodontiformes

Družina: živorodni zobati krapovci

Alohtona vrsta

Minimalna dolžina za lov: nobena

Obdobje prepovedi lova: nobeno

Opis: v glavnem je sivo-zelenkaste barve. Na repni plavuti ima temne prečne črte. Pri oplojenih samicah je na spodnjem delu trebuha vidna črna lisa. Samci dosežejo največ 3 cm dolžine, samice pa 7 cm. **Ni zanimiva za ribiča.**

10-GLAVOČ (*Padaqobius martensi*)

Avtohtona vrsta

Minimalna dolžina za lov: nobena

Obdobje prepovedi lova: nobeno

Opis: barva se spreminja, ponavadi je rjavo-zelen, spodnji del trebuha je belkast ali rumenkast. Na hrbtu in ob straneh ima lahko temnejše lise. Doseže največ 8-10 cm dolžine in 12-15 g teže.

Vaba: ličinke mesarske muhe.

Sistemi ribolova: na srednji globini.

11-GLOBOČEK (*Gobio gobio*)

Red: cypriniformes

Družina: krapovci

Avtohtona vrsta

Minimalna dolžina za lov: nobena

Obdobje prepovedi lova: skozi celo leto

Opis: hrbet ima sivo-zelenkaste barve, trebuh pa belo-srebrn s sivimi lisami ob straneh. Doseže največ 15 cm dolžine in 100 g teže.

Vaba: črvi, rdeči deževnik, ličinka mesarske muhe.

Sistemi ribolova: ne preveč dolga, lahko upogljiva palica. Lovi se s plovcem ali brez. Brez plovca lovimo tako, da vržemo vrvico in počakamo nekaj časa, preden povlečemo vrvico. Prijemi se zaznajo z gornjim delom palice, ki se močno upogne.

12-GLAVUN (*Atherina rissoi*)

Red: perciformes

Družina: glavuni

Opis: hrbet ima sivo-zelenkast z modrimi odtenci in črnimi pikami. Doseže največ 15 cm dolžine.

Vaba: ličinke mesarske muhe, koščki črvov, tako morskih kot sladkovodnih. Radi imajo tudi sredico kruha.

Sistemi ribolova: isto kot pri belki.

13-PODUST (*Chondrostoma genei*)

Red: cypriniformes

Družina: krapovci

Avtohtona vrsta

Minimalna dolžina za lov: 15 cm

Obdobje prepovedi za lov: od 15. aprila do 30. maja

Opis: hrbet ima sivo-zelenkaste barve, trebuh srebrn, plavuti sive z odtenki rdeče in oranžne barve. Doseže največ 25 cm dolžine in 330 g teže.

Sistemi ribolova: isti kot pri klenu.

14-ŠČUKA (*Esox lucius*)

Red: clupeiformes

Družina: ščuke

Avtohtona vrsta

Minimalna dolžina za lov: 45 cm

Obdobje prepovedi za lov: od 1. januarja do 15. aprila

Opis: ščuka je ponavadi rjava ali zelenkasta, z rumenimi lisami, spodnji del trebuha ima srebrn. Doseže največ 130 cm dolžine in 25 kg teže.

Vaba: najboljša vaba je živa riba: belka, zlati koreselj, klen, glavoč.

Sistemi ribolova: s plovcem ali prosto vrvico; s plovcem ali pritrjeno vrvico; vijačenje, talni ribolov, panulanje. Oprema mora biti zelo močna.

Način dviga: v čolnu, bolj kot na terenu, je bolje uporabiti kavelj ali drog, ki se mora zasaditi pod ščukino grlo ali v škrge, da jo lahko dvignemo na krov. Pozor: ne približajmo prstov ribjim ustom. Bolje jo je ubiti z udarci po glavi in nato z uporabo naprave za odpiranje ust odstraniti sidrce.

15- SMUČ (*Stizostedion lucioperca*)

Red: perciformes

Družina: ostriži

Alohtona vrsta

Minimalna dolžina za lov: nobena

Obdobje prepovedi za lov: nobeno

Opis: smuč je na hrbtu sivo-zelene barve, belo-rumenkast ob straneh in na spodnjem delu trebuha; ima črne lise, ki segajo do hrta. Doseže največ 1 m dolžine in 15 kg teže.

Vaba: belke, kleniči, žive rdečeperke; umetne ribice z vleko; blestivke; grozd živih črvov.

Sistemi ribolova: ribolov s plovcem; talni ribolov, vijačenje.

16-MEHKUŽCI

Brazdasta ladinka. Brazdaste ladinke so mehkužci školjkaste oblike iz dveh enakih delov, imenovanih školjčna lupina (dvolupinasti), ki so zaprte skupaj na zobčast način in z vezmi. Lupina je ovalne oblike, ob straneh ni nazobčana; na zunanji strani ima radialne in koncentrične kroge, ki se širijo, zaključujejo in zgostijo na zgornjem delu školjke.

Rdečemorski polž. Rdečemorski polž (*Rapana venosa*) je velik mehkužec in spada v družino muricidov, ki izvirajo iz Indijskega oceana. Hišica je spiralne oblike in doseže velikost nekaj centimetrov.

Klapavica. Klapavice so dvolupinasti mehkužci (školjka iz dveh enakih delov, imenovana školjčna lupina). Školjka je iz kalcijevega karbonata, ki ga žival pridobiva neposredno iz morja. Doseže največ 11 cm dolžine; na trgu jo najdemo dolgo okrog 6 cm, velikost, ki jo

doseže v 14-ih mesecih. Ponavadi živi 4 leta. Zunaj je črne barve ali črno-vijoličaste barve, znotraj pa biserovinasta, rob plašča (pokrivalo) pa je vijolične ali vijolično-rdeče barve.

Lov dvolupinastih mehkužcev. Pravilnik, ki ureja dejavnost ribolova v pokrajini Rovigo: "v notranjih morskih vodah, ki niso podvržene «ekskluzivnim pravicam» ribolova, je ribiču amaterju-športniku, ki biva v pokrajini Rovigo in ima dovoljenje tipa «B», «C» ali dovoljenje na podlagi 10. člena Deželnega zakona z dne 28. aprila 1998, št. 19, dovoljeno uloviti na območju lagune, kjer je ribolov dovoljen, z rokami 1 kilogram dvolupinastih mehkužcev dnevno, ki naj bi se uporabili izključno za namene vabe za ulov rib".

17-DEBELOUSTI CIPELJ (*Chelon labrosus*)

18-TENKOUSTI CIPELJ (*Liza ramada*)

19-DOLGONOSI CIPELJ (*Liza saliens*)

20-GLAVATI CIPELJ (*Muqil cephalus*)

Avtohtona vrsta

Minimalna dolžina za lov: 20 cm

Obdobje prepovedi za lov: nobeno

Opis: ciplji so ribe, za katere je značilna podolgovata oblika, s kratko in sploščeno glavo, z dvojno hrbtno plavutjo, od katerih ima prva 4 bodice. Prevladuje sivo-srebrna barva z različnimi odtenki, ki se spreminja od vrste do vrste.

Sistemi ribolova: 1. s palico, vrvico v tekočih (s plovcem) ali stoječih vodah; 2. talni ribolov z vrvico s sidrcem.

Vaba: črvi, kruh ali testenine, sardine.

21-IVERKA (*Pleuronectes flesus*)

Red: pleuronetiformes

Družina: bokoplavutarice

Avtohtona vrsta

Minimalna dolžina za lov: 15 cm

Obdobje prepovedi za lov: nobeno

Opis: je rjavo-olivne barve, včasih s temnejšimi lisami, ki vlečejo na črno. Doseže največ 50 cm dolžine, ponavadi pa ne preseže 35-40 cm.

Vaba: zemeljski ali morski črvi; ličinke mesarske muhe.

Sistemi ribolova: najprimernejša tehnika je talni ribolov, a s premikanjem: vrvico moramo vreči daleč, pustimo, da se spusti na dno, šele nato pričnemo počasi vleči. Najprimernejši čas je ponoči, spomladi ali poleti do začetka jeseni.

Prijem: prijem zaznamo z lahkimi treslaji in čutimo težo na vrvici. Zagrabiti moramo z dolgim gibom, nato primemo ribo.

22- SONČNI OSTRIZ (*Lepomis gibbosus*)

Red: perciformes

Družina: ostrizniki

Alohtona vrsta

Minimalna dolžina za lov: nobena

Obdobje prepovedi lova: nobeno

Opis: živahne barve, rjavo-olivne na hrbtu, ob straneh ima rdečkaste lise, spodnji del trebuha pa ima rumen in rdeč. Na škržnem poklopcu ima vidno črno liso. Doseže največ 25 cm dolžine in 250 g teže. Ponavadi ne preseže 10-12 cm.

Vaba: črvi, insekti, ličinke mesarske muhe.

Sistemi ribolova: s plovcem, z vabo tik ob tleh.

23- SONČNI OSTRIZ POSTRVNIK (*Micropterus salmoides*)

Red: perciformes

Družina: ostrizniki

Alohtona vrsta

Minimalna dolžina za lov: nobena

Obdobje prepovedi za lov: nobeno

Opis: na hrbtu je rjavo-zelenkaste barve, spodnji del trebuha je belkast. Ob straneh ima več lis, ki se združijo in oblikujejo neprekinjeno temno proggo. Doseže največ 60 cm dolžine in 3-4 kg teže.

Sistemi ribolova: s plovcem, v različnih globinah, z zelo tankimi nastavitvami in lahkim plovcem, na katerega natakemo velik umeten ali živ deževnik. Počasi zagrabimo.

Primerni so vsi sistemi vijačenja, tudi z umetno muho. V tem primeru, ko riba prime, želi takoj izpustiti vabo: takoj zagrabiti ribo.

24- ČRNI SOMIČ (*Ictalurus melas*)

Red: siluriformes

Družina: somiči

Alohtona vrsta

Minimalna dolžina za lov: nobena

Obdobje prepovedi lova: nobeno

Opis: njegova barva je odvisna od okolja, v katerem živi, ponavadi je rjav in vijoličast na hrbtu, na spodnjem delu trebuha pa je svetlo siv. Plavuti so temne barve. Doseže največ 45 cm dolžine in 1,5 kg teže.

Sistemi ribolova: ponavadi se lovi z vrvico in plovcem ali s talnim ribolovom.

Vaba: zemeljski črvi, ličinke muhe, pijavke, drobovje piščancev, mrtve ribice.

Prijem: črni somič napade vabo počasi. Plovec zazna napad z majhnimi premiki, dokler se ne hitro potopi.

25- PLATNICA (*Rutilus pigus*)

Red: cypriniformes

Družina: krapovci

Avtohtona vrsta

Minimalna dolžina za lov: 25 cm

Obdobje prepovedi lova: od 1. maja do 15. junija

Opis: je zelenkaste barve na hrbtu, zlato-rumene ob straneh, srebrna na spodnjem delu trebuha. Ponavadi ne preseže 30-40 cm dolžine in 1-1,5 kg teže.

Vaba: rastline: kruh, semena konoplje, kodrasta endivija, polenta, zrna koruze. Živali: ličinka mesarske muhe, ne preveč debeli črvi, molar in mladoletnice. Umetna vaba: trnki z barvno prevleko, z molji ali majhnimi muhami.

Sistemi ribolova: s plovcem.

26- SAVETA (*Chondrostoma soetta*)

Red: cypriniformes

Družina: krapovci

Avtohtona vrsta

Minimalna dolžina za lov: 20 cm

Obdobje prepovedi lova: od 1. maja do 15. junija

Opis: hrbet je sivo-zelenkaste barve, ki ob straneh preide v srebrno; ima drobne črne pikice, spodnji del trebuha je bel. Doseže največ 45 cm dolžine in 1,5-2 kg teže.

Vabe: deževniki, insekti, ličinke.

Sistemi ribolova: s plovcem; talni ribolov.

27- RDEČEPERKA (*Scardinius erythrophthalmus*)

Red: cypriniformes

Družina: krapovci

Avtohtona vrsta

Minimalna dolžina za lov: nobena

Obdobje prepovedi za lov: nobeno

Opis: hrbet ima rjavo-olivne barve, spodnji del trebuha srebrn. Plavuti so rdečkaste barve. Doseže največ 30 cm dolžine in 1 kg teže.

Vaba: ličinke mesarske muhe, zemeljski črvi, kosi kruha, polenta, insekti, umetne muhe.

Sistemi ribolova: s plovcem. Svetuje se krmiljenje rib.

28- SOM (*Silurus glanis*)

Red: siluriformes

Družina: rečni somi

Alohtona vrsta

Minimalna dolžina za lov: nobena

Obdobje prepovedi lova: nobeno

Opis: prevladuje temna barva, spodnji del trebuha je rumenkast. Doseže največ 3-4 m dolžine in 400 kg teže. Zanj je značilna tudi dolga analna plavut, ki sega praktično čez cel trebušni predel.

29- JADRANSKI JESETER (*Acipenser naccarii*)

Red: acipenseriformes

Družina: jesteri

Avtohtona vrsta

Minimalna dolžina za lov: nobena

Obdobje prepovedi za lov: vse leto

Projekt za vnovično poselitev živalske vrste jadranski jeseter

Jadranski jeseter, kot tudi druge avtohtone vrste jesetrov (beluga, atlantski jeseter), je zaščiten vrsta ribe, ki ji grozi izumrtje. Zaradi tega je Pokrajinska uprava Roviga in ustanova Consorzio Cooperative Pescatori del Polesine Organizzazione Produttori začela s projektom, vključenega v teritorialni pakt za kmetijstvo in ribolov na območju Roviga, financiranega s sredstvi Ministrskega odbora za ekonomsko planiranje (CIPE), ki predvideva vnovično

poselitev jadranskega jesetra v vodah na območju Polesine. Zaradi tega je absolutno prepovedan ribolov te ribe.

30-LIPAN (*Thymallus thymallus*)

Red: clupeiformes

Družina: lipani

Avtohtona vrsta

Minimalna dolžina za lov: 35 cm

Obdobje prepovedi lova: od zadnjega ponedeljka v mesecu septembru do prve sobote v marcu

Opis: rjavo-olivne barve na hrbtu, sivo-srebrn na spodnjem delu trebuha. Ob straneh ima majhne črne lise. Ponavadi je velik okrog 20 – 30 cm in težak približno 250-300 g.

Vaba: insekti, ličinke mesarske muhe oziroma majhne ličinke.

Sistemi ribolova: muharjenje, z umetno vab , vijačenje.

31-LINJ (*Tinca tinca*)

Red: cypriniformes

Družina: krapovci

Avtohtona vrsta

Minimalna dolžina za lov: 25 cm

Obdobje prepovedi za lov: od 15. maja do 30. junija

Opis: na hrbtu je rjavo-zelenkaste barve, ob straneh in na spodnjem delu trebuha pa rumenkast.

Njegova srednja dolžina je 35-40 cm, teža pa 5 kg. Včasih lahko doseže tudi 70 cm dolžine in 7 kg teže.

Sistemi ribolova: talni ribolov, tako da pripravimo prostor s hrano, na primer z velikimi deževniki, sredico kruha, bubo sviloprejke.

Vaba: linj je vsejed. Primerni so: črvi, pritrjeni v grozdih; ličinke mesarske muhe, pritrjene v grozdih, ličinke vrste phryganea.

32-KLENİČ (*Rutilus erythrophthalmus*)

Red: cypriniformes

Družina: krapovci

Avtohtona vrsta

Minimalna dolžina za lov: nobena

Obdobje prepovedi lova: nobeno

Opis: njegova barva se spreminja; hrbet ima rjavo-olivne ali sivkaste barve, ob straneh je belo-srebrn s temno progjo. Doseže največ 16-20 cm dolžine.

Sistemi ribolova: lovi se z vrvico z nataknenim rdečim deževnikom.

PRVA POMOČ: nujni primeri, komplet za prvo pomoč

Za nujne primere na morju klicati številko **1530**

Priporočljivo je imeti s seboj vedno komplet za prvo pomoč, ki je lahko koristen v številnih situacijah; opremljen mora biti z naslednjimi pripomočki:

tuba s sulfamid praškom

steklenička alkohola

steklenička jodove tinkture

steklenička amoniaka ali druge snovi proti pikom žuželk

paket sterilne gaze

dva povoja hidrofilne gaze (visoka 8-10 cm)

rola lepljivega obliža visokega 2,5 cm

nekaj aspirinov

nekaj varnostnih zaponk

pripomočki za oživiljanje usta na usta pri reševanju v primerih utapljanja.

Nasveti za posebne primere:

- *sončarica*: simptomi v manj hudih primerih so vrtoglavica, bledica in kratko dihanje, v hujših pa močan glavobol, vrtoglavica, slabost, bledica, hitro dihanje, razširjene zenice. Bolnika je potrebno poleči v hladen prostor in mu sleči skoraj vsa oblačila. Ovlažimo mu obraz in oprsje, po možnosti mu položimo na glavo led.

- *utapljanje*: človeka najprej položimo na trebuh, nato na desni bok s podlago pod ledvicami, tako da se glava in oprsje nahajata nižje. Od dihalnih poti odstranimo pesek ali blato, ki jih zapirajo. Slečemo oblačila na predelu oprsja, odvežemo vse dele na obleki, ki lahko predstavljajo tesno oviro in začnemo z umetnim dihanjem; 1 - glavo ponesrečenca dvignemo nazaj, z eno roko trdno držimo čelo, z drugo pa pod brado potiskamo navzgor spodnjo čeljust; 2 – globoko vdihnemo in izdihnemo zrak v pljuča ponesrečenca tako, da se lastna usta postavimo na njegov nos ali okrog ust; 3 – odmaknemo usta in pustimo, da človek izdihne; pri tem je treba glavo trdno držati. To operacijo ponovimo 10-20 krat na minuto, t.j. vsakih 2-5 sekund.

Rane, ki jih povzročijo trnki: če trnek prodre manj globoko, poskušamo odstraniti jeziček s prsti ali bolje s pinceto. Če to ne uspe, odvežemo trnek, potiskamo in poizkušamo izvleči konico - s posebno pinceto pritisnemo na jeziček in ga povlečemo nazaj. Na začetku in na koncu oskrbe rane ne pozabimo skrbno razkužiti z alkoholom ali jodovo tinkturo.

TIPIČNE JEDI

Številne jedi na območju Delte spadajo v repertoar tipičnih jedi Veneta; nekatere značilnosti izvirajo iz bližine Ferrare.

Prevladuje riž, ki je včasih predstavljal del plačila v naravi, ki so ga lastniki dajali delavcem. Nekoč so riž jedli predvsem v juhi, verjetno zato, da privarčevali. Nadaljnje tipične jedi z rižem so : "risi bisi" (riž in grah), riž in krompir, riž in buča, riž in solata, riž in fižol, "risi e brusandoli" (riž in hmelj), "risi e carletti" (carletti so zelišče, ki uspeva na bregovih dolin), riž in divji šparglji. In še "risi e luganeghe" (klobase) ter riž s kokošnjimi jetri za praznične dneve.

Ribje jedi

Riž v ribji juhi, jegulja v paradižnikovi omaki, pečene dagnje z ribanim kruhom, sardele "in saor" (pripravljene z moko, kisom in čebulo), sipe v paradižnikovi omaki, rakci z belim vinom, rižota z ostanki velike jegulje, rižota z jeguljo.

SATELITI: premikanje lune, lunine faze, zvezde

Premikanje lune Luna opravi rotacijo okrog sebe v istem času, v katerem opravi popolno kroženje okrog Zemlje. Zato kaže zemlji vedno isto stran; skriti del Lune se lahko opazuje le z vesolja.

Z kroženjem Luna obhodi Zemljo (glede na fiksno zvezdo) v 27 dneh 7-ih urah in 11-ih sekundah: to je sideralni mesec.

Čas med dvema enakima in zaporednim luninima fazama, t.j. ko se Luna vrne v isto pozicijo glede na Zemljo in Sonce, je pa sinodični mesec, ki traja 29 dni 12 ur 44 minut in 3 sekunde (imenuje se tudi lunacija).

Lunine faze Luna nima lastne svetlobe, temveč jo dobiva od Sonca. V teku kroženja okrog Zemlje je njen razsvetljen del manjši ali večji glede na vzajemne pozicije Zemlje, Lune in Sonca. Faze so štiri:

Nova Luna (mlaj): Luna se nahaja med Soncem in Zemljo in je ne vidimo, ker nam kaže del, ki je popolnoma v senci.

Prvi krajec: približno sedem dni po mlaju Luna kaže pol razsvetljene površine (ob zahodu sonca je na jugu).

Polna luna (ščip): glede na Zemljo se Luna nahaja nasproti Soncu in zato kaže celotno razsvetljeno površino; vzhaja ob sončnem zahodu. Od mlaja do ščipa Luna raste in je zunanji del razsvetljene površine vedno proti Zahodu.

Zadnji krajec: približno 22 dni po novi Luni, ta še vedno kaže pol razsvetljene površine; v tej fazi vzhaja ob polnoči in pada; zunanji del razsvetljene površine je proti Vzhodu. Po enem tednu imamo ponovno novo Luno.

Zvezde S prostim očesom je videti približno 6.000 zvezd; z dobrim daljnogledom jih lahko vidimo od 50.000 do 1.000.000. To število se nanaša na celotno nebesno oblo, te pa je v določenem trenutku nad obzorjem le polovica. Bolje je opazovati ob morju ali z morja. Zvezdno nebo se lahko opazuje s prostim očesom, še bolje z daljnogledom. Z dobrim pogledom na našo poloblo bomo lahko prešteli 2.500 zvezd, s teleskopom pa še precej več. Najbližja zvezda po Soncu je *Proxima centauri*. Razdalje med zvezdami se računajo v svetlobnih letih, t.j. razdalja, ki jo prepotuje svetloba v enem letu, povprečno 9.500 milijard km.

JADRO: vrste jadr, fiksne in premične vrvi

Jadro je sredstvo iz razprostrtega platna ali bombaža, ki s sunkom vetra omogoča premikanje plovila.

Vrste jadr.

- latinsko jadro (nikoli ni bilo uporabljeno na športnih plovilih) se pogosto uporablja na ribiških plovilih, na primer na gucih. Podpira ga dolgi prečnik, ki je izvlečen z dvižnico na kratek in debel jambor;

- podtip sošnega jadra, ki mu v it. pravimo "vela la terzo": uporablja se na manjših plovilih razreda optimist;

- vmesno jadro: je štirikotne oblike, brez prečnega droga (horizontalna greda, pritrjena z enim koncem na delu zadnjega jambora krme);

- sošno jadro: je jadro zlatega obdobja; uporabljali so ga do tridesetih let prejšnjega stoletja na vseh športnih plovilih. Zgornji del podpira prečnik, ki mu pravimo soha; dvigata ga dve dvižni vrvi, ki postavita soho v pravilno lego;

- bermudsko jadro: jadro z najvišjim učinkom na vrv premca.

Fiksne in premične vrvi: to so na jadrnicah predvsem rastlinske, umetne ali kovinske vrvi, včasih so to verige jamborja in jader.

Fiksne vrvi zadržujejo ali podpirajo jambore ob nihanju ladje in pred sunki vetra na jadra.

Premične vrvi so vse tiste, ki so potrebne za premikanje (dvigovanje, spuščanje, privezovanje, itd.) vodoravnih križev, jader in drugih delov opreme jadrnice.

Vrv je uporabna, ko ni namotana in se jo lahko potegne ali spusti, ne da bi se zapletla.

VETROVI: izvir, klasifikacija, anemometrične skale

Izvor: ko se zrak ogreje, se razširi, razredči in dvigne; tako ustvari območje nizkega zračnega pritiska (ciklon). Obratno, ko se zrak ohladi, postane težji in gostejši in ustvari območje visokega zračnega pritiska (anticiklon). Te mase zraku, ki se premikajo, sestavljajo veter. Vetrovi pihajo od območij visokega pritiska proti območjem nizkega pritiska.

Klasifikacija: vetrovi se delijo na konstantne (pasatni veter), periodične (monsun, lahen morski vetrič), spremenljivi lokalni (široko, topel saharski veter, burja, mistral), spremenljivi (maestral, severovzhodni veter, tramontana, jugozahodni veter) in ciklonski vetrovi (cikloni).

Anemometrične skale. So skale, s katerimi merimo hitrost vetra in jih delimo na dve vrsti: skala Beaufort in skala Issel. Obe merita veter s hitrostjo na višini 10 m od zemlje na ravnem terenu: od lahkega vetra (s hitrostjo največ 0,5 km/h ali 1m/s) do močnega vetra (hitrostjo 50-61km/h) in orkana (s hitrostjo več kot 118km/h).

GLOSAR

SPREMNA BESEDA

Ribiški turizem, kot je že bilo rečeno, je nova oblika izvajanja turistične dejavnosti, ki omogoča stik z okoljem in s tipičnimi dejavnostmi v tem okviru.

Ribiški turizem je lahko dejavnost, ki jo opravljajo ribiči v prostem času ali pa je to njihova glavna dejavnost.

Objavljen je bil zakonski dekret, ki ureja to dejavnost; ta pravi, da ribiški turizem lahko izvajajo posamezni ribiči ali skupine ribičev, ki vkrcajo na plovilo osebe, ki niso člani posadke z namenom izvajanja turistično-rekreacijskih dejavnosti.

Delta reke Pad je namreč območje, ustvarjeno za ribiški turizem, saj so tu prisotna mnogovrstna kopenska in morska okolja z 80 km² sladkih voda (plovni rečni rokavi), 85 km² lagun in 81 km² dolin, dobrimi infrastrukturami in naravno- krajinskimi danostmi.

Delta reke Pad obsega devet občin Polesin, ki kot take lahko aktivno sodelujejo pri nastanku in razvoju ribiškega turizma: Papozze, Adria, Loreo, Porto Viro, Rosolina, Corbola, Ariano, Taglio di Po in Porto Tolle (skupna površina znaša 786 km²).

Na območju Delte že obstajajo zaradi ribolova privezni mostiči, pristajališča in druge strukture, ki so potrebne tudi za ribiški turizem.

Potrebno bi bilo torej prenoviti že obstoječe objekte in, če je potrebno, zgraditi tudi nove.

PRILOGA I

KRAJI VKRCANJA IN PRISTAJALIŠČA, TURISTIČNE PONUDBE ZA IZLETNIKE

Doki, pristajališča, navtični veslaški centri, navtični izleti, športni ribolov, izposoja koles – kanujev.

PRILOGA II

INFORMACIJE IN KORISTNE ŠTEVILKE

OROŽNIKI Takojšnja pomoč

POLICIJA Javna pomoč

CESTNA POMOČ A.C.I.

GASILCI Takojšnja pomoč
HITRA MEDICINSKA POMOČ
Bolnišnica v kraju **Adria**
Prva pomoč v **Porto Viro**
Splošna medicinska oskrba za turiste: **Medicinska ambulanta Rosolina Mare**
Pokrajina **Rovigo** – Turistična služba
Zavod za upravo **Deželnega parka Delte reke Pad**

Uradi za turistične informacije in sprejem (I.A.T.)
Konzorcij ustanov **Pro loco Delte** na območju **Polesine**

LITERATURA

